

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 245/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet, förvaltningsutskottet, kommunikationsutskottet, kulturutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- kulturutskottet KuUU 12/2020 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 13/2020 rd
- grundlagsutskottet GrUU 44/2020 rd
- ekonomiutskottet EkUU 30/2020 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 29/2020 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- regeringsråd Kirsi Ruuhonen, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Mirka-Tuulia Kuoksa, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Merituuli Mähkä, social- och hälsovårdsministeriet
- medicinalråd Anni-Riitta Virolainen-Julkunen, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Marietta Keravuori-Rusanen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Mira Turpeinen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Tiina Ferm, inrikesministeriet
- överinspektör Outi Leinonen, inrikesministeriet
- budgetråd Riitta Aejmelaeus, finansministeriet
- överinspektör Tomi Paavola, kommunikationsministeriet
- barnombudsman Elina Pekkarinen, Barnombudsmannens byrå
- regionförvaltningsöverläkare Laura Blåfield, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- avdelningschef Susanna Metsälampi, Transport- och kommunikationsverket

Betänkande ShUB 1/2021 rd

- överläkare Riitta Pöllänen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- överläkare Taneli Puumalainen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- överläkare Asko Järvinen, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- branschdirektör Juha Jolkkonen, Helsingfors stad
- jurist Jean-Tibor IsoMauno, Finlands Kommunförbund
- biträdande stadsdirektör Timo Aronkytö, Vanda stad
- ledande näringsexpert Aino Närkki, Hyvinvointiala HALI ry
- expert Tea Taivalkoski, Finsk Handel rf, företrädar även Finlands Dagligvaruhandel rf
- jurist Kai Massa, Turism- och Restaurangförbundet rf
- arbetsmiljöexpert Merja Vihersalo, Servicefacket PAM rf
- arbetsmarknadsjurist Majja Mattila, Rederierna i Finland rf
- expert Karoliina Katila, Företagarna i Finland rf
- styrelseledamot Elias Vartio, Handikappforum rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- högsta förvaltningsdomstolen
- Polisstyrelsen
- Tullen
- Katolska kyrkan i Finland
- Kyrkostyrelsen
- Utbildningsstyrelsen
- Finlands ortodoxa kyrkostyrelse
- Försörjningsberedskapscentralen
- Folkpensionsanstalten
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Arbetshälsoinstitutet
- VR-Group Ab
- Esbo stad
- Helsingforsregionens trafik - samkommun
- Uleåborgs stad
- Birkalands sjukvårdsdistrikt
- Norra Österbottens sjukvårdsdistrikt
- Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt
- Ålands landskapsregering
- Finavia Abp
- Finnair Abp
- Högholmen
- Suomen kunto- ja terveystuokuntakeskusten yhdistys SKY ry
- Akava ry
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Fackförbundet Pro rf
- Bil- och Transportbranschens Arbetarförbund AKT ry
- Finlands näringsliv rf
- Invalidförbundet rf
- Linja-autoliitto
- LiveFIN rf

Betänkande ShUB 1/2021 rd

- Läkarföretagen rf
- Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- RAKLI ry
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Smittskyddsföreningen i Finland
- Finlands Infektionsläkare rf
- Finlands Fastighetsförbund rf
- Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- Finlands Läkarförbund rf
- Finlands Olympiska Kommitté rf
- Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund ry
- Finlands sjuksköterskeförbund rf
- Suomen Taksiliitto ry
- Centralförbundet för Finlands Teaterorganisationer
- Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf
- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- Tapahtumateollisuus ry
- Tehy rf
- Rådet för de allmänna biblioteken.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras. En del av ändringarna är avsedda att vara i kraft temporärt till följd av covid-19-epidemin.

I propositionen föreslås det för det första, för att trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga, att det föreskrivs om möjligheten att i sista hand på regional eller nationell nivå bindande ändra social- och hälsovårdens verksamhet. Genom beslut av regionförvaltningsverket kan det avvika från det sätt på vilket de social- och hälsovårdstjänster som hör till det kommunala organiseringsansvaret annars ordnas. I vissa situationer kan social- och hälsovårdsministeriet fatta beslutet.

För det andra föreslås det i propositionen att det föreskrivs om de förutsättningar under vilka olika tjänster under coronaepidemin kan tillhandahållas för kunderna och dem som deltar i verksamheten på ett sådant säkert sätt att ny smittspridning kan förhindras så effektivt som möjligt. Dessa åtgärder inkluderar krav på hygienrutiner för att förhindra spridning av coronavirussjukdomen, rengöring av utrymmen och ytor och upprätthållandet av tillräckliga avstånd.

När sjukdomsläget i ett område kräver det, kan kommunen eller regionförvaltningsverket som en sekundär åtgärd utöver iakttagandet av allmänna hygienkrav fatta ett beslut i vilket det förutsätts att näringsidkare och andra aktörer vidtar åtgärder för att förhindra närkontakt i kundutrymmen och andra utrymmen som är öppna för dem som deltar i verksamheten. En verksamhetsutövare

Betänkande ShUB 1/2021 rd

kan själv ordna sin verksamhet på det sätt som bäst lämpar sig i verksamheten så att närkontakt mellan kunder och deltagare faktiskt kan undvikas.

Som sista utväg föreslås det i propositionen att kommunen eller regionförvaltningsverket för viss tid ska kunna stänga utrymmen för näringsverksamhet eller annan verksamhet som är avsedda för kunder eller deltagare. Möjligheten att förbjuda att kunder eller deltagare släpps in i ett utrymme kan endast gälla sådana funktioner där det finns en särskild risk för betydande smittkedjor. Det föreslås att de sektorer och utrymmen som kan beröras av ett sådant beslut bland annat ska inkludera utrymmen för motion och idrott samt temparker.

I propositionen föreslår regeringen också att det för persontrafikens del föreskrivs om motsvarande hygienkrav, samt om begränsning av passagerarantalet som vid behov kan genomföras genom myndighetsbeslut. Det föreslås att det nationella beslutsfattande om hälsoskyddet i trafiken som riktar sig till tjänsteproducenter inom trafiken koncentreras till Transport- och kommunikationsverket.

Vidare föreslås bestämmelser om tillsynen över de skyldigheter som nämns ovan. Det föreslås också att bestämmelserna om rätt till information, bestämmelserna om frånvaro från arbete, småbarns pedagogik och läroanstalter samt bestämmelserna om isoleringsplats preciseras. Dessutom föreslås bestämmelser om att Tullen och Gränsbevakningsväsendet får lämna handräckning.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt. Bestämmelserna om utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten, hygienåtgärder samt förutsättningar för användning av och temporär stängning av utrymmen avsedda för kunder och deltagare, temporär begränsning av antalet passagerare, planer för åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, tillsyn, inspektioner, förelägganden och tvångsmedel, behörig kommunal myndighet samt ersättning av kostnader till följd av beslut om utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten föreslås gälla temporärt till och med den 31 december 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Ett viktigt syfte med propositionen är att stärka de lokala och regionala myndigheternas möjligheter att med framförhållning och snabbt vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att förhindra spridning av coronaviruset och därmed skydda befolkningen. Ett mål är också att trygga social- och hälsovårdssystemets bärkraft. De ändringar som föreslås i lagen om smittsamma sjukdomar är i huvudsak temporära och hänför sig till den pågående coronaepidemin. Bestämmelserna tas in i en vanlig lag, vars tillämpning inte förutsätter att undantagsförhållanden utlyses eller befogenheter enligt undantagslagar införs. Dessutom föreslås det bestående ändringar i bestämmelserna om rätt att få uppgifter, karantän och handräckning i lagen om smittsamma sjukdomar.

Covid-19-pandemin är globalt sett mycket utbredd, och sjukdomsläget i många länder har under de senaste veckorna varit betydligt svårare än i Finland. I början av året har antalet smittade i Fin-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

land varit måttligt, och hälso- och sjukvårdskapaciteten har räckt till. Nya, muterade coronavirusvarianter kan dock leda till att epidemin sprids klart snabbare än tidigare, vilket allvarligt kan äventyra hälso- och sjukvårdens funktionsförmåga när antalet sjuka ökar. Risken för en plötslig försämring av epidemiläget i hela landet är betydande.

Trots den snabba utvecklingen av nya vacciner kommer det att ta tid att nå en tillräcklig vaccinationstäckning, och dessutom kan virusmutationerna ytterligare försvåra bekämpningen av epidemin. Det gäller att kontinuerligt följa utvecklingen av sjukdomsläget och bedöma om författningsgrunden är aktuell. Den 26 januari 2021 kompletterade statsrådet handlingsplanen för genomförande av hybridstrategin för hantering av coronakrisen. Målet är att bekämpa den accelererande ökningen av epidemin och spridningen av virusmutationer som smittar lättare, och därigenom vinna tid för att så småningom stävja epidemin genom den kombinerade verkan av vaccinationer och årstidsväxlingen. Eftersom covid-19-sjukdomen är allvarlig och fortfarande kan sprida sig kraftigt anser social- och hälsovårdsutskottet att det är nödvändigt att i lagen om smittsamma sjukdomar kunna utöka begränsningarna och utvidga myndigheternas befogenheter.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (GrUU 44/2020 rd, s. 6) att grunderna för de föreslagna restriktionerna enligt utredning fortfarande kan bedömas vara problemfria med tanke på kraven på nödvändighet och proportionalitet. Social- och hälsovårdsutskottet förordar att lagförslaget antas med i första hand de ändringar och preciseringar som grundlagsutskottets utlåtande föranleder. Lagen föreslås vara i kraft till utgången av juni i år. Dessutom föreslås det att bestämmelsen om utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten (9 a §) stryks och att myndigheternas rätt att stänga verksamheten begränsas i fråga om vissa verksamheter som sker utomhus (58 g §).

Social- och hälsovårdsutskottet betonar att de föreslagna åtgärderna ska genomföras stegvis beroende av sjukdomsläget och att begränsningarna ska utvidgas om till exempel de grundläggande begränsningarna enligt den föreslagna 58 c § visar sig vara otillräckliga. Som en sista utväg möjliggör 58 g § i lagförslaget stängning av utrymmen för högst två veckor för kunder och andra som deltar i verksamhet. Då måste det vara uppenbart att de bestämmelser som syftar till undvikande av närkontakt eller andra åtgärder inte kan anses vara tillräckliga på grund av en särskild spridningsrisk i anslutning till verksamheten. Stängningen ska också vara nödvändig för att förhindra en okontrollerad spridning av epidemin.

Utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten

I propositionen föreslås det att det till 9 a § i lagen om smittsamma sjukdomar fogas bestämmelser om utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten under covid-19-epidemin. Bestämmelsen liknar i sak mycket beredskapslagens 86 § om social- och hälsovårdsenheternas verksamhet. Men den nu föreslagna bestämmelsen om de möjliga åtgärderna, förutsättningarna för dem och beslutsförfarandet är mer exakt än bestämmelsen i beredskapslagen, och tillämpningen av bestämmelsen är inte formellt knuten till att det ska råda undantagsförhållanden. Också ersättningsbestämmelserna skiljer sig från bestämmelserna i beredskapslagen.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande (s. 7) kan tillämpningen av den föreslagna 9 a § innebära ett mycket kännbart ingrepp i verksamheten för å ena sidan kommuner och samkommuner och å an-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

dra sidan privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster för en kommun eller samkommun utifrån avtal. Enligt bestämmelsens ordalydelse och även motiveringen till den blir tillämpningen av 9 a § aktuell endast under exceptionella omständigheter. Villkoret för att bestämmelsen ska bli tillämplig är att spridning av sjukdomen covid-19 försämrar eller med fog kan antas försämma social- och hälsovårdssystemets funktionsduglighet på ett sätt som väsentligt äventyrar tillgången till tjänster och de åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga för att trygga tillgången till dessa tjänster. Enligt grundlagsutskottets uppfattning är tillämpningen således avgränsad till situationer där det också kan vara fråga om undantagsförhållanden som avses i 3 § 5 punkten i beredskapslagen.

Grundlagsutskottet fäste dock allvarlig uppmärksamhet vid att det i konstitutionellt hänseende inte är ett alltigenom lämpligt förfaringsätt att en befogenhet som i betydande grad bygger på bestämmelserna i beredskapslagen överförs till lagstiftningen under normala förhållanden, trots att befogenheten preciseras. Därför anser grundlagsutskottet att social- och hälsovårdsutskottet bör överväga att stryka bestämmelserna i 9 a § i den föreslagna lagen och låta frågan bli beroende av bestämmelserna i beredskapslagen.

Bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna ska enligt 121 § i grundlagen utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet anser att regionförvaltningsverket och social- och hälsovårdsministeriet till följd av den föreslagna regleringen får en alltför omfattande prövningsrätt när det gäller tillämpningen av bestämmelsen med tanke på kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag. Det är enligt grundlagsutskottet således nödvändigt att precisera bestämmelserna på lagnivå. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Grundlagsutskottet påpekade också i sitt utlåtande att grundlagsutskottet i sin etablerade praxis om den kommunala självstyrelsen har betonat att när bestämmelser om kommunernas uppgifter införs, gäller det att samtidigt se till att kommunerna i enlighet med finansieringsprincipen har faktiska möjligheter att klara av dem (se GrUU 15/2020 rd, s. 4, GrUU 16/2014 rd, s. 2, och de utlåtanden som nämns där). I det här avseendet är 79 a § i lagförslaget relevant, då den föreskriver om ersättning för kostnader som föranleds av beslut enligt 9 a §. På statlig ersättning till kommuner och samkommuner för sådana betydande kostnader som de orsakas av beslut enligt 9 a § och av ersättningar som de med anledning av beslut enligt 9 a § betalar till privata serviceproducenter tillämpas 38 § 2 mom. i hälso- och sjukvårdslagen, står det i 79 a §.

Grundlagsutskottet påpekar att ersättningsvillkoren i 79 a § och den på prövning baserade finansieringen enligt 38 § 2 mom. i hälso- och sjukvårdslagen leder till oklarheter om huruvida kommunerna har faktiska förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter i enlighet med finansieringsprincipen. Social- och hälsovårdsutskottet bör försäkra sig om att bestämmelserna i 79 a § och den tilläggsfinansiering till kommunerna som nämns i motiveringen till lagförslaget är tillräckliga med avseende på finansieringsprincipen.

Lagförslagets 9 a § är enligt grundlagsutskottet också relevant med avseende på näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen och egendomsskyddet enligt 15 § 1 mom. i grundlagen, som därmed också innebär skydd för avtalsfriheten, till den del regleringen gäller skyldigheterna för privata tjänsteproducenter som producerar social- och hälsovårdstjänster för en kommun eller samkommun utifrån avtal. Här lyfter utskottet fram de krav på lagbestämmelser, exakthet och noggrann av-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

gränsning som hör till förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheter-na. Grundlagsutskottet anser att myndigheterna får alltför omfattande prövningsrätt i fråga om skyldigheternas innehåll. Regleringen måste enligt grundlagsutskottet preciseras till denna del. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det i och för sig kan anses finnas godtagbara grun-der för den 9 a § som föreslås i propositionen. Det är dock en mycket exceptionell bestämmelse genom vilken regionala och riksomfattande aktörer ges helt nya befogenheter som i hög grad an-knyter till ordnandet och produktionen av social- och hälsovårdstjänster. Utövandet av befogen-heterna enligt paragrafen kan således också ha konsekvenser som är svåra att förutse. Också vid sakkunnigutfrågningen har det lyfts fram problem i anslutning till 9 a §, bland annat i samband med att de behöriga myndigheter som avses i bestämmelsen inte nödvändigtvis har tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för uppgiften. Då kan också den övergripande ledningen av den kritiska situationen äventyras. Dessutom har oron för att patientsäkerheten äventyras lyfts fram. På grund av omfördelningen av resurser och uppgifter kan tjänsternas kvalitet och patient-säkerheten försämrats. De ändringar som avses i bestämmelsen kan också göra det svårt att iaktta tidsfristerna för vård och service. Vid sidan av ansvarsfördelningen kan verkställandet av den fö-reslagna 9 a § vara förenat med problem i anslutning till fördelningen av kostnaderna samt bland annat med problem med tillämpningen av upphandlingslagen.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att 9 a § är avsedd att tillämpas som ett redskap för vägledning i sista hand och endast i lägen där servicesystemets funktionsförmåga är allvarligt ho-tad. Således framkommer behovet av den reglering som avses i paragrafen i princip i ett läge där det också kan råda undantagsförhållanden enligt beredskapslagen. Beredskapslagen innehåller särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättighe-terna och de mänskliga rättigheterna samt riksdagens ställning.

Med hänvisning till det som anförts ovan föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 9 a § och 79 a § stryks.

Konsekvenser för barn och unga

Enligt propositionsmotiven inverkar de föreslagna temporära bestämmelserna i 58 c, 58 d och 58 g § på barns och ungas möjligheter till lek, kultur-, konst-, rekreations- och fritidsverksamhet en-ligt artikel 31 och föreningsfriheten enligt artikel 15 i konventionen om barnets rättigheter. Å an-dra sidan bör också barns rätt till liv, överlevnad och utveckling enligt artikel 6 i konventionen om barnets rättigheter tryggas.

I den föreslagna 58 c § föreskrivs det om åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epide-min. Bestämmelsens tillämpningsområde omfattar också anordnarna av småbarnspedagogik och utbildningsanordnarna, som ska iaktta beslutet vid ordnandet av småbarnspedagogik, undervis-ning, forskning och övrig verksamhet.

Den föreslagna bestämmelsens syfte är enligt motiven att under coronaepidemin trygga barnets rätt till liv och utveckling enligt artikel 6, rätten till bästa möjliga hälsa enligt artikel 24 och sam-tidigt också rätten till undervisning enligt artikel 28—29 i konventionen om barnets rättigheter.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Också betydelsen av företrädet för barnets intressen enligt artikel 3 i konventionen om barnets rättigheter ökar under restriktioner till följd av smittsamma sjukdomar. Propositionens syfte är att barnet ska ha rätt att åtnjuta de föreskrivna rättigheterna så fullvärdigt som möjligt också i en situation med en smittsam sjukdom.

Utskottet anser det vara nödvändigt att barnets övergripande välfärd beaktas också i en situation med en smittsam sjukdom samtidigt som man genom nödvändiga restriktioner strävar efter att förverkliga barnets rätt till bästa möjliga hälsotillstånd. Begränsningen av hobby- och fritidsverksamhet kan i betydande grad påverka barnens möjligheter att upprätthålla sociala relationer samt deras psykiska och fysiska välbefinnande. Också de exceptionella undervisningsarrangemang som avses i lagen om grundläggande utbildning kan ha motsvarande konsekvenser för barnen. Även vid genomförandet av kortvariga restriktioner ska barnets bästa beaktas, också därför att de fortsatta restriktionernas totala längd kan bli lång i synnerhet för barnen.

Undervisnings- och kulturministeriet och Institutet för hälsa och välfärd publicerade den 2 februari 2021 anvisningar om ordnande, begränsning och avbrytande av hobbyverksamhet för barn och unga på olika epideminivåer. I anvisningen konstateras det att hobbyverksamhet är en mycket viktig del av barns och ungas liv och att många barn och unga berörs av att hobbyverksamhet möjliggörs. Syftet med anvisningarna är att lyfta fram verksamhetssätt och situationer som påverkar barns och ungas fritidsaktiviteter från hälsosäkerhetssynpunkt. Då ska åtminstone barnens ålder, gruppens kontinuitet, innehållet i verksamheten, lokalen och hobbygruppens storlek samt huruvida verksamheten bedrivs inomhus eller utomhus granskas. Enligt anvisningen är ett alternativ till att helt avbryta grupp Hobbyverksamhet inomhus för barn och unga (inkl. grundläggande konstundervisning) att hobbyverksamheten avbryts, om man inte kan iaktta de kriterier för säkert hobbyutövande som anges i anvisningen.

Utskottet anser det viktigt att man vid genomförandet av restriktioner strävar efter att trygga möjligheterna till fritidsverksamhet för barn och unga med beaktande av hälsosäkerheten. Dessutom är det viktigt att samla in information om restriktionernas konsekvenser för barn och unga och att bedömningen av konsekvenserna för barn stärks vid beredningen och genomförandet av restriktioner.

Karantän och isolering av barn

I lagförslaget utvidgas bestämmelserna om var karantän eller isolering kan genomföras. Regleringen gör det under vissa förutsättningar möjligt att isolera ett barn eller genomföra en karantän också vid en verksamhetsenhet inom socialvården som tillhandahåller boendeservice dygnet runt, vid ett familjehem, vid en förläggning för asylsökande eller på någon annan plats som den som fattat beslutet om karantän eller isolering har godkänt och anvisat. Detta kan göras till exempel när barnet är placerat utanför hemmet eller bor i en boendeserviceenhet för personer med funktionsnedsättning dygnet runt. Även karantän eller isolering oberoende av patientens vilja är möjlig i dessa enheter. Utskottet konstaterar att karantän och isolering enligt nuvarande praxis i första hand genomförs hemma, när det ligger i barnets intresse.

I specialmotiveringen till 68 § om omständigheterna under tiden i karantän och isolering (s. 109—110) konstateras det att i situationer där ett beslut om karantän eller isolering berör en min-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

derårig, bör utöver andra tillämpliga förpliktelser om grundläggande och mänskliga fri- och rättigheter också barnets särskilda ställning samt flera skyldigheter enligt FN-konventionen om barnets rättigheter beaktas. När ett barn har försatts i karantän eller isolering, ska det samtidigt beslutas hur barnets välfärd och säkerhet ska skötas. Vid genomförandet av åtgärderna ska man beakta principerna för vårdnad om och god behandling av barn och säkerställa att barnets grundläggande och mänskliga rättigheter tillgodoses så fullt ut som möjligt samt säkerställa att barnet på ett begripligt sätt får information om situationen.

Regeringen har i propositionen dock inte tagit ställning till på vilket sätt barnets kontakt med barnets närstående vid karantän eller isolering säkerställs, om barnet har förordnats till karantän eller isolerats utanför hemmet. Av propositionen framgår inte hur barnets kontakt och möten med sina närstående ska ordnas i praktiken i dessa situationer.

Social- och hälsovårdsutskottet betonar betydelsen av de krav som gäller barnets rättigheter och som framgår av propositionen och konstaterar att barnets bästa alltid ska beaktas i första hand både när beslut om karantän eller isolering fattas och när dessa åtgärder vidtas. Rätten att hålla kontakt med närstående samt den tillsyn och övriga vård och omsorg som behövs gäller alla barn som måste isoleras eller sättas i karantän, oberoende av var detta genomförs.

Utskottet betonar att om karantän eller isolering genomförs vid en verksamhetsenhet inom socialvården som tillhandahåller boendeservice dygnet runt, i ett familjehem, en förläggning för asylsökande eller på någon annan plats som den som fattat beslutet om karantän eller isolering har godkänt och anvisat, ska man säkerställa att barnet kan träffa och kommunicera med sina närstående och vistas utomhus på ett hälsosäkert sätt. På platsen i fråga ska det finnas utrymmen och skyddsutrustning med hjälp av vilka barnet och barnets föräldrar eller vårdnadshavare och eventuella syskon kan mötas tryggt. När lämpliga utrymmen bedöms och ordnas ska det också beaktas att de möjliggör vård av barnet under isoleringen. Personalen ska ha tillräcklig utbildning och kompetens både när det gäller att arbeta under isolerings- och karantänförhållanden och när det gäller att stödja barn i dessa utmanande situationer. Det bör noteras att personalen vid andra enheter än hälso- och sjukvårdsenheter för närvarande inte nödvändigtvis har kompetens för bekämpning av smittsamma sjukdomar eller för vård av den som insjuknat i en smittsam sjukdom. De kan också sakna annan kompetens som hänför sig till hälso- och sjukvården. Man bör därför omsorgsfullt överväga isolering av och karantän för barn vid dessa enheter, med beaktande också av de omständigheter som nämns ovan.

Ekonomiska konsekvenser

Coronaepidemin har haft omfattande ekonomiska konsekvenser för olika sektorer inom näringslivet. I synnerhet omsättningen inom konst-, underhållnings- och rekreationsbranschen har sjunkit med 80—95 procent på grund av epidemin. Turistföretagen har utsatts för de kraftigaste konsekvenserna.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att det av konstitutionella skäl ser det som motiverat att även i det aktuella sammanhanget föreskriva om skälig kompensation till näringsidkare för de ekonomiska förluster som orsakas av kommunens eller regionförvaltningsverkets beslut om stängning av lokaler, i synnerhet när begränsningen varar längre än den maximitid på 14 dygn

Betänkande ShUB 1/2021 rd

som föreskrivs för ett stängningsbeslut. Social- och hälsovårdsutskottet bör enligt utlåtandet komplettera bestämmelserna. Också flera andra remissinstanser har ansett det viktigt att branscherna kompenseras för kostnader och förluster som föranleds av myndighetsbeslut.

Som ekonomiutskottet konstaterar är det i viss mån möjligt att anpassa verksamheten och förbereda sig för restriktioner, eftersom det finns reglering som gör att man känner till kriterierna på förhand och restriktionerna skärps stegvis enligt sjukdomsläget. Man har också hjälp av att titta på hur situationen hittills har utvecklats. Utöver kompensationen vill ekonomiutskottet också fästa vikt vid de övriga allmänna system med stöd till företag som tillämpas redan nu. Det är motiverat att förhålla sig restriktivt till på förhand uppställda stödmekanismer eftersom dessa även kan styra företagens val och deras verksamhet på ett icke-önskvärt sätt. Sett ur denna synvinkel är retroaktiva system som kostnadsstödmekanismen allmänt taget ett mer motiverat sätt att stödja företagen. Behovet av dessa system bör bedömas om och när viruspandemin fortsätter. Om användningen av kundtrymman förbjuds med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar, bör staten kompensera näringsidkaren för de förluster som stängningen av utrymmena medför, i form av antingen kostnadsstöd eller någon annan lämplig stödmekanism (EkUU 30/2020 rd, s. 5). Även förvaltningsutskottet noterade att kompensationsmekanismerna kan ha styrande effekt och konstaterade att kompensationsmekanismer som enbart inriktas på konsekvenserna av den aktuella propositionen i vilket fall som helst inte skulle täcka hela det stödbehov som epidemin orsakar (FvUU 29/2020 rd, s. 12).

Social- och hälsovårdsministeriet bedömer att det är mycket utmanande att skapa en sådan separat kompensationsmekanism som följer av denna proposition. Det är inte möjligt att bygga upp mekanismen utifrån de system som tillämpats tidigare. Vid planeringen av det nya, separata systemet ska det dels avgöras till vilken del ersättningsgrunderna ska skrivas in direkt i lagen eller i förordningar som utfärdas med stöd av den, dels hur stor del av ersättningsbeloppet som ska avgöras av den behöriga myndigheten. Om det införs bestämmelser om en separat kompensation, ska bland annat alternativa lösningar för kompensationens proportionalitet i olika situationer avgöras och en övre gräns fastställas för kompensationen. Vidare ska det fastställas hur de ersättningsgrunder som följer av kommunernas och regionförvaltningsverkens regionala beslut och kompensationens storlek ska bedömas inom ett stort antal näringsgrenar.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det inte ändamålsenligt att föreskriva om kompensation i samband med behandlingen av det nu aktuella lagförslaget. Enligt uppgift till utskottet utreds vid arbets- och näringsministeriet just nu vilka åtgärder som ska vidtas som en fortsättning på de tidigare kostnadsstöden. Utskottet anser att i synnerhet de förluster som orsakas näringsidkarna av ett eventuellt förbud mot användning av kundtrymman ska kompenseras med hjälp av kostnadsstöd eller någon annan lämplig stödmekanism. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande 1*)

Bestämmelsernas exakthet

Grundlagsutskottet fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid vissa detaljer i regleringen. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande (s. 8) att det i 58 c—58 h § i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås bestämmelser om till viss del mycket djupgående intrång i näringsfriheten. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna trots allt innebär begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheter-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

na. Med avseende på kravet på exakthet och noggrann avgränsning av inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna pekar utskottet på vissa detaljer i regleringen.

Med anledning av grundlagsutskottets anmärkning föreslår social- och hälsovårdsutskottet ändringar i 58 c och 58 d § enligt nedan.

Grundlagsutskottet (s. 9) påpekade i fråga om 58 f § att det förblir oklart vilket områdes epidemi-läge som ska ligga till grund för bestämmelsens regionala tillämpningsområde i en situation där det är fråga om att ett trafikmedel rör sig i flera sjukvårdsdistrikt.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår inga ändringar i bestämmelsen i fråga till denna del, men konstaterar att Transport- och kommunikationsverket när det fattar beslut och bedömer begränsningen av antalet passagerare ska beakta förekomsten av smitta i de områden som huvudsakligen trafikeras och där passagerare kan tas ombord. Det centrala med tanke på uppnåendet av lagens syfte är incidensen av covid-19 i alla de områden där passagerare kan stiga ombord i trafikmedlet. Hög incidens i ett sådant område ökar risken för att transporttjänsten bidrar till att sprida epidemin. När beslut fattas ska därför ett prövningskriterium uttryckligen vara incidenttalet för området med den högsta smittrisen.

Kommunens eller regionförvaltningsverkets beslut enligt 58 g § om temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare kan gälla i lagen närmare angivna lokaler som används för idrott och sport samt nöjen och rekreation. Grundlagsutskottet påpekar (s. 9) att definitionen av utrymmena i lagen är i viss mån vag. Med tanke på kravet på exakthet och noggrann avgränsning är det enligt grundlagsutskottet motiverat att utrymmena definieras uttömmande i lagen eller åtminstone i en statsrådsförordning utfärdad med stöd av 58 g §.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att grundlagsutskottet å enda sidan konstaterar (s. 4) att även om kravet på exakthet och noggrann avgränsning i sig hör till de generella förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd, s. 5), kan den kasuistiska regleringstekniken i de nu föreslagna bestämmelserna framöver medföra problem och oförutsägbarhet även vid tillämpningen av de gällande bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar, då den avviker från teknikerna i den övriga lagen exempelvis på grund av de kontradiktoriska slutsatserna i fråga om de föreslagna bestämmelserna. Således föreslår social- och hälsovårdsutskottet inga ändringar i bestämmelsen till denna del, utan konstaterar att de utrymmen som avses i 58 g § bör definieras uttömmande genom förordning av statsrådet.

Förhållandet mellan den föreslagna regleringen och 58 § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar

Med stöd av 58 § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar kan vissa i bestämmelsen nämnda lokaler stängas och tillställningar som samlar folk förbjudas. Denna bestämmelse gäller tills vidare. I den nu aktuella propositionen föreslås det att myndigheterna ska ha befogenhet att ingripa också i annan närings- och hobbyverksamhet till den del sådana befogenhetsbestämmelser saknas i lagen (58 c §, 58 d § och 58 g §). Den föreslagna regleringen är i fråga om utrymmen för kontinuerlig verksamhet delvis parallell med 58 § i den gällande lagen och kompletterar den delvis, bland annat i fråga om evenemang.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Kulturutskottet noterade i sitt utlåtande särskilt förhållandet mellan 58 och 58 g §. Den föreslagna 58 g § tillämpas inte exempelvis på den grundläggande utbildningen, i fråga om vilken eventuella beslut om stängning fattas med stöd av 58 §. Oklarheter kan enligt kulturutskottet trots det som konstaterats ovan uppstå i fråga om de lokaler som avses i 58 g § 3 mom. 1 och 3 punkten och som används för gruppmotion och annan motsvarande idrott samt för vissa hobbyverksamheter när dessa funktioner ordnas i en skolas eller läroanstalts lokaler. Enligt kulturutskottet är situationen problematisk i synnerhet när det är tillåtet att ordna undervisning men hobby- och fritidsverksamhet omfattas av förbudet att använda lokaler. Enligt utredning till kulturutskottet är syftet med förslaget att förbudet mot användning av lokaler för hobby- och fritidsverksamhet i ovannämnda situationer ska utsträckas också till skolor och läroanstalter oberoende av om undervisningsverksamheten pågår där eller inte (KuUU 12/2020 rd, s. 12).

Social- och hälsovårdsministeriet har i en utredning till social- och hälsovårdsutskottet konstaterat att om läroanstalterna inte har stängts med stöd av 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar eller om man i undervisningen inte på grund av ett beslut enligt 58 § i den lagen har övergått till exceptionella undervisningsarrangemang enligt 20 a § i lagen om grundläggande utbildning, fungerar undervisningen och skolorna normalt och läroanstaltens alla lokaler, även idrottslokalerna, är i undervisningsbruk. Kommunens eller regionförvaltningsverkets beslut enligt 58 g § gäller annan verksamhet utanför skolan, såsom hobbyverksamhet. Utomstående anordnare kan alltså inte använda lokalerna för sin verksamhet under beslutets giltighetstid. Å andra sidan kan inte heller exempelvis småbarnspedagogik eller läroanstalters verksamhet ordnas i utrymmen utanför daghemmet eller skolan, såsom i simhallar, om verksamheten har stängts för kunder och deltagare med stöd av 58 g §. Det är enligt social- och hälsovårdsutskottet alltså inte nödvändigt att precisera den föreslagna regleringen till denna del.

Det har under covid-19-epidemin gjorts partiella ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar genom tämligen snabba processer. Utskottet konstaterar att vid beredningen av reglering som är avsedd att gälla tills vidare till lagen om smittsamma sjukdomar ska också förhållandet mellan 58 § och de nu föreslagna bestämmelserna och den övriga lagstiftningen i sin helhet bedömas på nytt så att regleringen bildar en logisk helhet.

Avgränsningen av utrymmen utomhus i 58 g §

Remissinstanserna har påpekat att det med tanke på bekämpningen av epidemin inte är motiverat att i samband med en temporär stängning förbjuda användningen av utrymmen utomhus, exempelvis i skidcentra, andra motionsanläggningar eller djurparker. Enligt uppgift till utskottet kan sjukdomen också spridas utomhus om människor har närkontakt med varandra (köer, trängsel, aktiv idrott som innefattar närkontakt, nöjesanläggningar osv.). Exempel på verksamhet utomhus som omfattas av regleringen är bland annat fotboll och hockey (58 g § 4 mom. 1 punkten) samt nöjes- och temaparker, tivolin och djurparker (58 g § 4 mom. 4 punkten).

Utskottet betonar att utgångspunkten för lagförslaget är att de åtgärder som behövs i de olika verksamheterna i första hand ska vidtas med stöd av 58 c och 58 d §. Först om dessa och andra vidtagna åtgärder inte räcker till, kan bestämmelserna i 58 g § tillämpas. Även då ska åtgärderna vara nödvändiga för att förhindra en okontrollerad spridning av epidemin och de villkor som anges i 2 mom. ska uppfyllas. Villkoren är att incidensen av sjukdomen har överskridit 50/100 000,

Betänkande ShUB 1/2021 rd

att det i området finns sjukdomskluster som inte kan spåras och som medför en betydande risk för spridning av nya smittor och att antalet smittfall bedöms leda till att behovet av sjukhusvård och intensivvård ökar i betydande grad. Stängningen kan gälla endast verksamheter som avses i 4 mom. och beslutet kan fattas för högst två veckor åt gången.

Den föreslagna 58 g § 4 mom. 1 punkten gäller enligt bestämmelsens ordalydelse utrymmen som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott. Utskottet noterar att bestämmelsens ordalydelse är så begränsad att den, i motsats till vad som konstateras i propositionsmotiven, inte gäller exempelvis skidcenter och skidbackar, där man dock ska iaktta ett regionalt myndighetsbeslut enligt 58 d § om skyldighet att undvika närkontakt.

Utskottet betonar idrottens betydelse med tanke på främjandet av välfärd och hälsa och föreslår att möjligheten att stänga ned de idrottsformer som avses i 58 g § 4 mom. 1 punkten begränsas till verksamhet inomhus. Dessutom föreslås det på grund av den låga smittriskan att utomhusutrymmen i djurparker ska uteslutas från listan över utrymmen som får stängas.

Utskottet noterar också det som sägs i 58 g § 5 mom., det vill säga att när ett beslut som avses i 1 mom. fattas ska hänsyn tas till känd sakkunskap om huruvida kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen. Dessutom ska det beaktas om det i verksamheten eller i de utrymmen som används för den finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

Synpunkter på tillämpningen av förordningen

Ämbetsverk och inrättningar. Förvaltningsutskottet (FvUU 29/2020 rd, s. 5—6) påpekar att skyldigheterna enligt 58 c, 58 d och 58 f § gäller kommuners, samkommuners och offentligrättsliga inrättningslokaler som är öppna för allmänheten. De gäller däremot inte statliga ämbetsverk och deras kundlokaler. Epidemin sprider sig dock oberoende av en sådan begränsning, varför förvaltningsutskottet inte anser att begränsningen av tillämpningen är optimal och konsekvent med tanke på lagstiftningens effektivitet. Utskottet anser att det är motiverat att rikta regleringen också till statliga ämbetsverk och inrättningar.

Enligt uppgift har man vid beredningen av lagförslaget utgått från att det vid statens ämbetsverk i huvudsak är fråga om att tillhandahålla lagstadgade tjänster med kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna som i huvudsak inte inbegriper särskilt omfattande tjänster för enskilda kunder. Tillämpningsområdet skulle exempelvis kunna omfatta frågor som gäller offentlighet i domstolsförfaranden eller stängning på grundval av tillsynsobservationer (59 c §), vilket i praktiken bedömdes kunna leda till besvärliga tillämpningssituationer. Dessutom är det i praktiken möjligt att säkerställa en ändamålsenlig praxis vid statliga ämbetsverk och inrättningar också genom intern styrning inom statsförvaltningen. Med stöd av det som sägs ovan föreslår social- och hälsovårdsutskottet inte att bestämmelserna ändras till denna del.

Religionsutövning. Enligt propositionen gäller de gällande bestämmelserna om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar i lagen om smittsamma sjukdomar inte religionsutöv-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

ning. De föreslagna 58 c § (åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin) och 58 d § (förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin) gäller enligt förslaget också utrymmen som används för religionsutövning. Enligt propositionen är dock avsikten med den inte att begränsa den till religionsfriheten hörande rätten att utöva religion, varför den föreslagna 58 g § (temporär stängning av utrymmen) inte tillämpas på religionsutövning.

Kulturutskottet betonar i sitt utlåtande (KuUU 12/2020 rd, s. 7) betydelsen av andlig verksamhet som en del av samhällets omfattande verksamhet för att upprätthålla medborgarnas psykiska välbefinnande och hälsa. Vid sakkunnigutfrågningen i utskottet har man ur jämlikhetsperspektiv fäst uppmärksamhet vid att lokaler som är avsedda för religionsutövning står utanför avstängningshotet. Med tanke på det grundläggande syftet med lagförslaget, det vill säga strävan att begränsa spridningen av coronaviruset, kan det faktum att dessa lokaler inte omfattas av 58 g § ge andra aktörer en bild av att ansvaret för den gemensamma kampen mot pandemin är inkonsekvent och orättvist fördelad.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att 58 c och 58 d § gäller religiösa samfund och att de aktuella skyldigheterna således ska beaktas också vid religionsutövning. Religiösa samfund har inte heller uteslutits från tillämpningsområdet för 58 g §. I praktiken är verksamhet enligt 58 g § dock i regel inte verksamhet som betraktas som religionsutövning.

För att förebygga spridning av sjukdomen är det enligt utskottet viktigt att regleringen i hög grad omfattar verksamheter och lokaler där det finns risk för spridning av sjukdomen (närbkontakt). Religionsutövning, exempelvis att samlas för bön, kan vara en sådan verksamhet, om inte ändamålsenliga åtgärder vidtas för att bekämpa smittspridning. Därför är det viktigt att också religiösa samfund omfattas av bestämmelserna om hygienrutiner och skyldighet att undvika närbkontakt.

Lokaler som används för religionsutövning är dock undantagna från stängning på grundval av tillsynsobservationer (59 c § 4 mom.). Enligt uppgift beror detta på man under beredningen bedömde att lokaler som ett religiöst samfund använder för religionsutövning, såsom en kyrka eller moské, hör till kärnområdet för religionsfriheten och att det därför inte är motiverat att i detta sammanhang ta in dem i lagförslaget. Det är fråga om en begränsning som ingriper i religionsfrihetens kärnområde och som i detta skede inte är motiverad med beaktande av att målet (förebyggande av spridning av epidemin) kan nås också genom lindrigare metoder (hygienrutiner och undvikande av närbkontakt). Det bör noteras att även ett religionssamfund kan föreläggas vite enligt 59 c § 5 mom., om myndigheten anser att det behövs för att ett beslut ska få bättre effekt. Vid beredningen har det bedömts att detta vitesförfarande, som en del av den övriga tillsynen, är tillräckligt för att säkerställa att också religiösa samfund iakttar skyldigheterna att förhindra spridning av epidemin.

Professionell idrott. Kulturutskottet anser det vara bra att professionell idrott inte omfattas av 58 d och 58 g § (KuUU 12/2020 rd, s. 10). Det är enligt kulturutskottets uppfattning nödvändigt för att säkerställa elitidrottarnas träning och för att fortsätta tävlingsverksamheten. Utskottet fäster dock uppmärksamhet vid definitionen av professionell idrott i motiveringen till regeringspropositionen (s. 89), där det sägs att ”i praktiken innebär avgränsningen att professionell idrott avgränsas till toppidrott, vilket omfattar de två högsta nationella serienivåerna i bollsporter, A-lands-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

lagsverksamhet samt individuell idrott med sikte på internationella framgångar som ger idrottarens utkomst”. Den sista meningen i definitionen i motiveringen ”som ger idrottarens utkomst” är enligt kulturutskottet mycket problematisk, eftersom det för närvarande finns idrottsutövare i många grenar som inte kan försörja sig på idrotten. Avgränsningen enligt propositionen gäller inte dessa professionella idrottsutövare, så den hindrar dem från att fortsätta träna och tävla under de avvikande omständigheter som avses i bestämmelserna. Kulturutskottet anser det vara nödvändigt att social- och hälsovårdsutskottet ändrar definitionen av professionell idrott i lagförslaget så att uttrycket ”som ger idrottarens utkomst” i propositionsmotiven stryks.

Social- och hälsovårdsutskottet anser liksom kulturutskottet att uttrycket ”som ger idrottarens utkomst” i propositionsmotiven är problematisk och att bestämmelsen inte ska tillämpas på basis av huruvida idrottsutövaren försörjer sig på idrott. Social- och hälsovårdsutskottet anser att den avgränsning som gäller professionell idrott i 58 d och 58 g § i praktiken innebär att professionell idrott avgränsas till toppidrott så att den omfattar de två högsta nationella serienivåerna i bollsporter, A-landslagsverksamhet för vuxna och idrottare som förbereder sig för internationella stortävlingar genom de nationella grenförbundens urvalssystem.

Skoltransporter. Kulturutskottet föreslår (s. 11) att social- och hälsovårdsutskottet överväger att precisera de föreslagna bestämmelserna om persontransporter och begränsningar av antalet passagerare för skolelever samtidigt som det säkerställs att begränsningarna inte hindrar eleverna från att delta i undervisningen.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det i 58 f § 6 mom. sägs att ett beslut inte får hindra någons rätt till lagstadgade tjänster. Skoltransporten för den som får grundläggande utbildning och påbyggnadsundervisning ska också under epidemier ordnas i enlighet med 32 § i lagen om grundläggande utbildning, även om de skyldigheter, begränsningar eller regionala beslut som anges i de aktuella bestämmelserna är i kraft. Kommunen ansvarar för ordnandet av skoltransporter och för att de genomförs på ett hälsosäkert sätt.

Även transporter enligt till exempel lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda hör till de lagstadgade tjänster som avses i bestämmelsen. Kollektivtrafiken är däremot inte en lagstadgad uppgift för kommunerna, men genom att ordna den strävar man efter att trygga bland annat pendeltrafiken för arbetande, studerande och skolelever. Vid behov finns det skäl att bedöma behovet av att öka antalet turer för att möjliggöra en hälsosäker trafik. Å andra sidan har antalet passagerare minskat under epidemin bland annat på grund av distansstudier och distansarbete, vilket minskar trängseln i fordonen.

Definition av lagstadgade tjänster. Kulturutskottet föreslår också (s. 11) att social- och hälsovårdsutskottet överväger att precisera definitionen av lagstadgad service i fråga om de bestämmelser som nämns i utlåtandet.

Enligt inkommen utredning ges begreppet lagstadgade tjänster en snäv tolkning i propositionen. Det avser där exempelvis småbarnspedagogik, grundläggande utbildning samt social- och hälsovårdstjänster som en enskild kan ha en individuell rätt att få. Detta framgår också av bestämmelsens ordalydelse. I propositionen har avsikten inte varit att i de lagstadgade tjänsterna inkludera

Betänkande ShUB 1/2021 rd

till exempel andra allmänna tjänster som kommunerna ordnar och som i och för sig ordnas med stöd av lagstiftningen, såsom biblioteks-, idrotts- och kulturtjänster.

Utskottet anser att ministeriet bör klargöra vilka möjligheter leverantörerna av transporttjänster och andra näringsidkare har att kräva att deras kunder använder ansiktsmask.

Hörande av parter

Beslut om proportionerliga begränsningsåtgärder, i sista hand stängning av lokaler, förutsätter enligt kulturutskottet (s. 3) en stark dialog med de lokala aktörerna i fråga. Utskottet föreslår att det till lagen om smittsamma sjukdomar fogas en skyldighet för myndigheterna att föra en faktisk dialog med branschen och arrangören. Kulturutskottet bedömer också (s. 4—5) att de föreslagna bestämmelserna leder till slumpmässiga begränsningar och förbud som gäller alla aktörer som avses i dessa bestämmelser, varvid man i besluten inte de facto kan beakta den naturliga möjligheten för olika lokala verksamheter och hela branscher att ordna lokalerna och den praktiska verksamheten på ett tryggt sätt.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att i enlighet med 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar är syftet med lagen att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem, men också deras negativa konsekvenser för människor och samhället. En av de centrala principerna för de nu föreslagna ändringarna är att en aktör stegvis ska kunna vidta egna åtgärder för att säkerställa att verksamheten genomförs på ett säkert sätt innan myndigheterna fattar beslut om striktare begränsningar. När det gäller ändamålsenligheten i myndigheternas beslutsfattande föreskrivs det i förvaltningslagen (434/2003) bland annat om hörande av part och möjligheter till inflytande (34 och 41 §). Bestämmelser om kommunfullmäktiges skyldighet att sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter och sätt att delta och påverka finns i kommunallagen (410/2015). Utskottet anser det således inte ändamålsenligt att i lagen om smittsamma sjukdomar särskilt föreskriva om dialog mellan myndigheter och arrangörer. Även om det i hanteringen av covid-19-epidemin ofta finns ett behov av mycket snabba restriktioner, betonar social- och hälsovårdsutskottet att de ovannämnda bestämmelserna om hörande av parterna måste iaktas när restriktionerna genomförs.

Handräckning

Förvaltningsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (FvUU 29/2020 rd, s. 6—7) bland annat att handräckning i praktiken kan ha en viktig betydelse vid verkställigheten av de bestämmelser som ingår i lagförslaget. Därför är det viktigt att bestämmelserna är korrekt utformade. Utskottet konstaterar allmänt att den förvaltningsåtgärd för vars genomförande handräckning begärs av en annan myndighet ska höra till uppgiftsområdet för den som begär handräckning. Förvaltningsåtgärden ska således höra till de lagstadgade uppgifterna för den som begär handräckning. Den myndighet som ger handräckning ska å sin sida ha rätt att ge handräckning med stöd av en behörighet som grundar sig på lag. Enbart ett omnämnande i lagen, till exempel att en viss myndighet ger en annan myndighet handräckning, ger ännu inte någon innehållsmässig behörighet att lämna handräckning, utan det ska i lagstiftningen finnas antingen en mer specifik eller en mer allmän befogenhet att ge handräckning. Enligt förvaltningsutskottets uppfattning har lagstiftningen i detta avseende en betydande brist som det finns anledning att granska mer ingående i ett lämpligt sam-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

manhang. Förvaltningsutskottet ser det som motiverat att en förutsättning för handräckning enligt bestämmelsen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av den myndighet som lämnar handräckning.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den mer detaljerade regleringen om handräckning i 59 c § 8 mom. i lagförslaget är ändamålsenlig. 89 § i lagförslaget har dock formulerats i en mer allmän form och av den framgår inte vilket slag av handräckning som kan ges. Utifrån en allmän bedömning i utlåtandet verkar det som om det inte har föreskrivits mer heltäckande om innehållet i handräckning enligt 89 §. Enligt förvaltningsutskottet finns det skäl att komplettera bestämmelserna om handräckning i 89 § i lagförslaget med ändamålsenliga befogenhetsbestämmelser för handräckningsmyndigheterna.

Social- och hälsovårdsutskottet delar förvaltningsutskottets åsikt om behovet av att precisera bestämmelserna om handräckning. Utskottet anser att det finns anledning att i den fortsatta beredningen och utifrån en omsorgsfull lagberedning precisera bestämmelserna om handräckning i lagen om smittsamma sjukdomar.

Gränssäkerhet

Statsrådet beslutade den 22 januari 2021 att begränsningarna för inresa i Finland skärps. De nya begränsningarna trädde i kraft den 27 januari 2021 och gäller till och med den 25 februari 2021. Syftet med ändringarna är att minska trafiken över gränsen för att förhindra att nya coronavirusvarianter sprids. Sjukdomsläget i Finland skiljer sig avsevärt från läget i andra Schengenländer, vilket betyder att resenärerna medför en betydande risk för spridning av virusvarianter i Finland.

Enligt utredning till utskottet har det vid social- och hälsovårdsministeriet gjorts en kompletterande juridisk bedömning av vilka möjligheter myndigheterna har att kräva att resenärer från högriskländer som kommer till Finland ska ha gjort ett förhandstest och/eller kunna testas för covid-19-sjukdomen. Samma fråga bedömdes redan hösten 2020, men då ansågs regleringen vara ytterst problematisk med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt inkommen utredning är avsikten att en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar ska lämnas till riksdagen så snart som möjligt. Utskottet anser att beredningen är brådskande och föreslår ett uttalande i ärendet. (*Utskottets förslag till uttalande 2*)

Coronahundar

En del sakkunniga föreslog att det till 89 § i lagförslaget fogas en bestämmelse om att Tullen när den ger handräckning kan anlita hundar som utbildats för identifiering av smittsamma sjukdomar vid identifiering av smittsamma sjukdomar och vid inriktning av inspektionerna. Dessa hundar skulle inte verifiera förekomsten av en smittsam sjukdom utan endast hjälpa till att identifiera infekterade passagerare så att de skulle kunna hänvisas till hälso- och sjukvårdsmyndigheterna för fortsatta åtgärder. Förvaltningsutskottet konstaterar att det finns skäl att fortsätta att utbilda coronahundar och utreda användningen av dem.

Enligt inkommen utredning kan användning av spårhundar vara en möjlighet att erbjuda en snabb, enkel och kostnadseffektiv metod för att styra människor till coronavirustestning. Det har i

Betänkande ShUB 1/2021 rd

internationella undersökningar visats att hundar kan känna igen lukten av den som smittats av coronavirus. Vi har fortfarande bristfälliga kunskaper om hur känslig och exakt hundens förmåga att särskilja lukter är samt om hur metoden lämpar sig för olika situationer. Verksamheten är förknippad med en viss risk framför allt när det gäller den bristfälliga informationen om metodens medicinska tillförlitlighet, det vill säga med vilken känslighet hunden indikerar en eventuell infektion och hur exakt den uttryckligen indikerar en covid-19-infektion jämfört med till exempel andra luftvägsinfektioner. Konstaterandet av en allmänfarlig sjukdom måste ske så tillförlitligt som möjligt.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår inte i nuläget att det i lagen om smittsamma sjukdomar tas in en bestämmelse om coronahundsverksamhet, men utskottet anser i likhet med förvaltningsutskottet att det finns skäl att utreda och bedöma hur coronahundar ska utbildas och utnyttjas för att spåra sjukdomen.

DETALJMOTIVERING

9 a §. Utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten under covid-19-epidemin. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att paragrafen stryks med anledning av grundlagsutskottets utlåtande och på de grunder som konstateras ovan i utskottets överväganden.

58 c §. Åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (s. 9) att begreppet ”med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus” i 58 c § i viss mån blir ospecificerat. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 1 mom. preciseras i detta avseende.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att de felaktiga hänvisningarna till 4 mom. i 1 och 2 mom. ändras till en hänvisning till 3 mom.

Enligt 5 mom. får skyldigheterna eller besluten enligt paragrafen inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av den behöriga myndigheten eller hindra en tjänsteman från att sköta sina tjänsteåligganden. Motsvarande bestämmelser finns också i 58 d § 7 mom. och 58 f § 6 mom. Enligt ordalydelsen i paragrafen gäller dessa bestämmelser om möjligheten att sköta tjänsteåligganden endast tjänstemän. I propositionsmotiven (s. 82 och 93) — men inte i själva bestämmelsen — konstateras detta gälla också arbetstagare i arbetsavtalsförhållande. Kulturutskottet säger i sitt utlåtande (s. 12) att det inom bildningsbranschen, utöver stats-tjänstemän och personer i arbetsavtalsförhållande, finns ett stort antal kommunala tjänsteinnehavare som inte nämns i bestämmelsen eller motiveringen i propositionen. Kulturutskottet föreslår (s. 12) att social- och hälsovårdsutskottet överväger att precisera de ovannämnda bestämmelserna så att de täcker alla behövliga anställningsformer. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 58 c § 5 mom. preciseras på det sätt som avses i kulturutskottets utlåtande så att där också nämns tjänsteinnehavare.

De skyldigheter som föreslås i 6 mom. gäller aktörer som disponerar över stationer, terminaler och andra motsvarande utrymmen. Uttrycket ”övriga motsvarande utrymmen” är alltför öppet

Betänkande ShUB 1/2021 rd

och bör enligt grundlagsutskottet därför preciseras (s. 8). Med stöd av vad som anförts ovan föreslår social- och hälsovårdsutskottet att uttrycket preciseras.

58 d §. Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Grundlagsutskottet betonade i sitt utlåtande (s. 6) fortsatt kravet på att begränsningarna ska vara nödvändiga. Enligt utskottet är det inte problemfritt att bestämmelserna är inkonsekvent formulerade när det gäller bedömningen av nödvändigheten. Enligt utskottet står det klart att användningen av restriktioner och befogenheter ska vara nödvändig med stöd av bestämmelserna. Det räcker inte med att det kan anses vara nödvändigt. Bestämmelserna i lagförslaget måste preciseras. Enligt grundlagsutskottet är en sådan precisering ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår med anledning av grundlagsutskottets utlåtande att ordalydelsen ”kan anses vara nödvändig” i 1 mom. ändras till ”är nödvändig”.

I 1 mom. finns i fråga om aktörer en felaktig hänvisning till 3 mom. i paragrafen. Bestämmelser om dessa aktörer finns i 5 mom. Utskottet föreslår att denna hänvisningsbestämmelse korrigeras.

Det föreslås i 1 mom. att behörigheten att fatta de beslut som avses i paragrafen ska anvisas det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar. Beslutet ska fattas av regionförvaltningsverket, om åtgärderna är nödvändiga på flera kommuners område. Om det i regionförvaltningsverkets beslut meddelas en striktare skyldighet än i ett eventuellt tidigare beslut av en kommun inom regionförvaltningsverkets område, ska regionförvaltningsverkets beslut iakttas, står det i motiveringen till lagförslaget. Å andra sidan kan kommunen enligt motiveringen fatta ett striktare beslut än regionförvaltningsverket för sitt område, om det är nödvändigt till följd av smittläget i kommunen.

Grundlagsutskottet påpekar (s. 9) att den i motiveringen föreslagna tolkningen av det striktare beslutets företräde inte bygger på innehållet i de nu föreslagna bestämmelserna. Att ett beslut är primärt på grund av sitt sakinnehåll kan inte bygga enbart på motiveringen till lagen, utan det måste föreskrivas i lag. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår med anledning av grundlagsutskottets utlåtande att bestämmelsen ändras så att de skyldigheter som anges i ett beslut av en kommun som är i kraft samtidigt med regionförvaltningsverkets beslut kompletterar de skyldigheter som inom kommunens område gäller genom regionförvaltningsverkets beslut. Kommunens beslut kan således utvidga eller skärpa regionförvaltningsverkets beslut i fråga om samma eller olika begränsningar. Utskottet konstaterar att syftet med tillägget i fråga inte är att allmänt begränsa kommunens beslutanderätt enligt 1 mom., utan endast att föreskriva att kommunen inte genom sitt beslut får avvika från regionförvaltningsverkets beslut till förmån för en snävare eller lindrigare begränsning, om det för området finns ett gällande beslut av regionförvaltningsverket.

Utskottet betonar att de beslutsfattande myndigheterna är skyldiga att informera om besluten på ett klart och begripligt sätt. Denna skyldighet framhävs av att samma aktörer kan bli föremål för olika myndigheters beslut som fattats vid olika tidpunkter. De informationsskyldigheter som anges i förvaltningslagen medför en skyldighet för myndigheterna att aktivt och begripligt informera om de beslut som gäller i området och som gäller samma frågekomplex så att de bildar en förståelig och logisk helhet för befolkningen och de som berörs av skyldigheterna.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

I 2 mom. föreskrivs om de villkor under vilka ett beslut som avses i 1 mom. får fattas. När det gäller incidensen av smittfall hänvisas det i propositionen till antalet bekräftade smittfall under de senaste 14 dagarna. Eftersom det är svårt att få information om incidensen under de 14 dygn som omedelbart föregått beslutet, föreslår utskottet att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den hänvisar till tillgänglig information.

I 2 mom. kopplas villkoren för att fatta beslut till en sakkunnigbedömning. Det sägs dock varken i bestämmelsen eller i motiveringen till den vems eller vilken aktörs sakkunskap det hänvisas till i bestämmelsen. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det alltid i sista hand är fråga om en sakkunnigbedömning som grundar sig på prövning av den behöriga myndighet som fattar beslutet. Myndigheten i fråga kan och bör enligt egen prövning också utnyttja sakkunskap som fås från annat håll när den fattar beslut, men helhetsbedömningen inför beslutet görs i sista hand av den behöriga myndigheten, som i fråga om beslutet också har motiveringsskyldighet enligt 45 § i förvaltningslagen. Avsikten med bestämmelsen är således inte att begränsa den behöriga myndighetens prövningsrätt utifrån utomstående sakkunnigbedömningar. Motsvarande uttryck ingår i 58 f § 2 mom. och 58 g § 2 mom., som på motsvarande sätt omfattas av utskottets tolkning enligt ovanstående.

Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (s. 9) att begreppet ”med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus” i 58 d § i viss mån blir ospecificerat. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att bestämmelserna i 3 mom. om utrymmen utomhus preciseras.

I fråga om 7 mom. hänvisar utskottet till den ändring som föreslås i 58 c § 5 mom. och föreslår att också 58 d § 6 mom. preciseras så att där också nämns tjänsteinnehavare.

58 f §. Temporär begränsning av antalet passagerare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Utskottet hänvisar till motiveringen i samband med 58 d § och föreslår att ordalydelsen ”kan anses vara nödvändigt” i 1 mom. ändras till ”är nödvändigt”.

I 2 mom. föreskrivs det om de villkor under vilka ett beslut som avses i 1 mom. får fattas. När det gäller incidensen av smittfall hänvisas det i propositionen till antalet bekräftade smittfall under de senaste 14 dagarna. Eftersom det är svårt att få information om incidensen under de 14 dygn som omedelbart föregått beslutet, föreslår utskottet att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den hänvisar till tillgänglig information.

När det gäller kravet på sakkunnigbedömning i 2 mom. hänvisar utskottet till motiveringen till 58 d §.

I fråga om 6 mom. hänvisar social- och hälsovårdsutskottet till den ändring som föreslås i 58 c § 5 mom. och föreslår att också 58 d § 6 mom. preciseras så att där också nämns tjänsteinnehavare.

58 g §. Temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare i syfte att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Med anledning av grundlagsutskottets utlåtande och med hänvisning till motiveringen till ändringarna i 58 d § 1 mom. föreslår social- och hälsovårdsutskottet att bestämmelsen ändras.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

I 2 mom. föreskrivs det om de villkor under vilka ett beslut som avses i 1 mom. får fattas. När det gäller incidensen av smittfall hänvisas det i propositionen till antalet bekräftade smittfall under de senaste 14 dagarna. Eftersom det är svårt att få information om incidensen under de 14 dygn som omedelbart föregått beslutet, föreslår utskottet att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den hänvisar till tillgänglig information.

När det gäller kravet på sakkunnigbedömning i 2 mom. hänvisar utskottet till motiveringen till 58 d §.

Av de skäl som framförs i övervägandena föreslår utskottet att möjligheten att stänga ned de idrottsformer som avses i 58 g § 4 mom. 1 punkten avgränsas till verksamhet inomhus. Dessutom föreslås det att möjligheten att stänga djurparker enligt 4 punkten i samma moment avgränsas till att gälla endast inomhus.

58 h §. Plan för åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Utskottet föreslår att 3 mom. kompletteras så att den plan som nämns i paragrafen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd. Det överensstämmer med 58 a §, som gäller restauranger, enligt vilken planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd för kunderna. En ökad öppenhet förbättrar enligt utskottets uppfattning också förutsättningarna för tillsynen.

59 a §. Tillsyn. Eftersom det föreslås att 9 a § stryks, föreslår utskottet också strykning av sista meningen i 59 a § 1 mom. om regionförvaltningsverkets behörighet i förhållande till beslut som fattats med stöd av 9 a §.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om polisens rätt att övervaka att de beslut om offentliga tillställningar och allmänna sammankomster som meddelats med stöd av 58 § iakttas i fråga om skyldigheter och begränsningar som gäller publikens storlek och antalet personer samt upprätthållande av avstånd. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att restriktionerna i 58 § dock inte gäller publikstorlek och antalet personer eller avstånden, utan i paragrafen föreskrivs det om rätt att förbjuda allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar samt stänga de lokaler som nämns i paragrafen. Därför föreslår utskottet att det till 59 a § 4 mom. fogas hänvisningar till 58 c § 2 mom. och 58 d §, eftersom aktörerna med stöd av dessa paragrafer omfattas av skyldigheter som gäller antalet personer samt upprätthållandet av avstånd. Till momentet fogas dessutom ett omnämnande av att polisen övervakar offentliga tillställningar och allmänna sammankomster också när regionförvaltningsverket eller kommunen har förbjudit dem, eftersom regionförvaltningsverket och kommunen enligt 58 § kan förbjuda dem med stöd av paragrafen.

59 b §. Inspektioner. Bestämmelserna i 3 mom. gäller Transport- och kommunikationsverkets rätt att utföra inspektioner. Enligt momentet finns bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets inspektionsrätt i 196 § i lagen om transportservice (320/2017) och bestämmelser om verkets rätt att få information i 197 § i den lagen. Kommunikationsutskottet föreslår i sitt utlåtande (KoUU 13/2020 rd, s. 5) att regleringen förtydligas särskilt i fråga om dess förhållande till lagen om transportservice.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Enligt utredning till social- och hälsovårdsutskottet kan Transport- och kommunikationsverket i princip under samma inspektionsbesök övervaka både verksamheten enligt lagen om transport-service och iakttagandet av skyldigheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Det kan uppstå oklarhet om innehållet i befogenheterna, om tillsynsbestämmelserna i två olika lagar kan tillämpas samtidigt på inspektionen. I och för sig hänvisas det i både lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om transportservice till bestämmelserna om inspektioner i 39 § i förvaltningslagen, vilket innebär att befogenheterna i praktiken i stor utsträckning är enhetliga. Vid tillämpningen av 196 § i lagen om transportservice kan verket dock ta hjälp av utomstående experter för att genomföra tillsynen.

Utskottet föreslår att ordalydelsen i 3 mom. ändras så att hänvisningen till lagen om transportservice stryks, varvid bestämmelserna i 2 mom. tillämpas också på de inspektioner som Transport- och kommunikationsverket utför med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar. I 3 mom. föreslås dock en hänvisning till 196 § 4 och 5 mom. i lagen om transportservice, där det föreskrivs om rätten att ta hjälp av utomstående experter, eftersom verket självt inte har expertis inom hälsosäkerhet. Eftersom utskottet nedan föreslår en ny 59 e § om rätt att få information, föreslås det dessutom att hänvisningen i 59 § 3 mom. till 197 § i lagen om transportservice stryks.

I sista meningen i 59 b § 4 mom. i lagförslaget sägs det att bestämmelser om de nämnda myndigheternas rätt att meddela förelägganden och använda tvångsmedel finns i 59 c och 59 d §. Förvaltningsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (s. 10) att denna rättighet formellt dock inte regleras direkt i dessa paragrafer, utan enligt 59 d § 2 mom. kan kommunfullmäktige ge en myndighet som avses i 1 mom. rätt att överföra behörigheten enligt 59 c § 1 och 2 mom. vidare till den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar i kommunen, till någon annan tjänsteinnehavare i kommunen eller till en sektion i ett kommunalt organ. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att hänvisningsbestämmelsen ändras så att den utöver 59 d § 1 mom. hänvisar till 2 mom. i den paragrafen, eftersom det där föreskrivs om kommunfullmäktiges rätt att delegera behörigheten enligt 59 c § 1 och 2 mom. vidare.

59 c §. Förelägganden och tvångsmedel. Eftersom det föreslås att 9 a § stryks, föreslår utskottet också strykning av första meningen i 59 c § 2 mom. om regionförvaltningsverkets behörighet i förhållande till beslut som fattats med stöd av 9 a §.

Förvaltningsutskottet anser i sitt utlåtande (s. 10—11) att det i fråga om motiveringen till paragrafen är befogat att i betänkandet påpeka att bestämmelsen i 4 mom. förutsätter möjlighet att rätta till förseelsen. Samtidigt finns det skäl att konstatera att tidsfristen enligt 3 mom. fastställs i förhållande till bristens eller missförhållandets karaktär samt arten av den verksamhet föreläggandet gäller. Förvaltningsutskottet påpekar dessutom att det finns ett tekniskt fel i början av 4 mom. I momentets första mening saknas ett omnämnande av Transport- och kommunikationsverket. Social- och hälsovårdsutskottet delar förvaltningsutskottets åsikt om tolkningen av bestämmelserna och föreslår dessutom att första meningen i 4 mom. ändras så att i den utöver kommunen och regionförvaltningsverket nämns också Transport- och kommunikationsverket.

59 d §. Behörig kommunal myndighet. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att också ett kommunalt organ hör till de behöriga tillsynsmyndigheter enligt 1 mom. till vilka behörigheten enligt 59 c § 1 och 2 mom. kan överföras genom beslut av kommunfullmäktige. I den paragraf

Betänkande ShUB 1/2021 rd

som regeringen föreslår nämns redan en sektion i ett kommunalt organ som en instans till vilken behörigheten kan överföras, varför det är motiverat att också nämna ett kommunalt organ. Genom tillägget preciseras det att behörigheten också kan överföras exempelvis till kommunala myndigheter enligt livsmedelslagen och hälsoskyddslagen också med stöd av detta moment. Dessa myndigheter är enligt de lagarna en nämnd eller något annat kollegialt organ som utses av kommunen.

59 e §. Rätt att få information. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att det i de förslag till bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar som ingår i propositionen saknas en i tillsynsreglering vanligen förekommande bestämmelse om rätt att få information. Utskottet föreslår att det till lagen fogas en ny 59 e § om detta.

Om de uppgifter som lämnas ut innehåller personuppgifter, grundar sig behandlingen av dem på artikel 6.1 c (behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige) och artikel 9.2 i (allmänt intresse på folkhälsoområdet) i EU:s dataskyddsförordning 2016/679. Enligt artikel 6.2 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning med hänsyn till behandling för att efterleva punkt 1 c genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Enligt artikel 9.2 i ska behandlingen ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga och specifika åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter och friheter fastställs, särskilt tystnadsplikt.

I 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) finns bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar. Enligt 23 § i den lagen får den som är anställd hos en myndighet eller innehar ett förtroendeuppdrag inte röja en handlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som han har fått kännedom om i samband med sin verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. En uppgift för vilken tystnadsplikt gäller får inte heller röjas efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. Vid behandlingen är det fråga om sådan behandling av uppgifter enligt 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. Således omfattas sådan behandling av bestämmelserna i 6 § 2 mom. i dataskyddslagen om den personuppgiftsansvariges och personuppgiftsbitrådets skyldighet att vidta lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter. Eftersom regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket är myndigheter, tillämpas på dem lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), där det bland annat föreskrivs om informationssäkerhet.

63 §. Isolering. För konsekvensens skull föreslår utskottet att en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården stryks ur 63 § 1 mom. som en sådan plats för isolering som uttryckligen nämns i bestämmelsen, eftersom syftet med de ändringar i 68 § som föreslås i propositionen är att möjliggöra isolering även någon annanstans än på en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

68§. Omständigheterna under tiden i karantän och isolering. I 2 mom. föreskrivs det om platsen för karantän eller isolering. Det föreskrivs också att kommunen vid behov ska ordna en lämplig karantänsplats för den som ska hållas i karantän och även svara för hans eller hennes mat-hållning. Utskottet konstaterar att bestämmelsen i fråga också bör gälla situationer där en person hålls i isolering. Det föreslås att bestämmelsen kompletteras i enlighet med detta.

69§. Begränsning av kontakter under tiden i karantän och isolering. Platsen för karantän eller isolering kan med anledning av den föreslagna regleringen också vara någon annan än en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården. Utskottet föreslår att man i 1 mom. för konsekvensens skull i stället för en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården använder begreppet karantäns- eller isoleringsplats.

79 a §. Ersättning av kostnader till följd av beslut enligt 9 a §. Bestämmelserna i paragrafen hänför sig till den 9 a § som föreslås i regeringens proposition. Eftersom det föreslås att 9 a § stryks, föreslår utskottet att också 79 a § stryks.

91§. Verkställighet av beslut. Det föreslås att omnämmandet av 9 a § stryks ur paragrafen, eftersom den paragrafen föreslås utgå.

Ikraftträdandebestämmelsen. I propositionen föreslås det att de epidemirelaterade restriktionsbestämmelserna i lagförslaget ska gälla till utgången av 2021. Grundlagsutskottet (s. 6—7) ser det som uppenbart att det inte är möjligt att på ett tillförlitligt sätt bedöma epidemiläget och således nödvändigheten av de föreslagna begränsningsåtgärderna för en så lång tidsperiod. Grundlagsutskottet anser att giltighetstiden för de bestämmelser som föreslås bli temporära måste förkortas så att de gäller högst till och med den 30 juni 2021. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att bestämmelsen ändras med anledning av grundlagsutskottets utlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 245/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 3 § 5 punkten, 24 § 2–4 mom., rubriken för 57 § samt 57 § 1 och 2 mom., 63 §, 68 § 2 och 3 mom., 69 och 89 §, temporärt 91 § 1 mom. samt 92 §, av dem 91 § 1 mom. sådant det lyder i lag 727/2020, samt

fogas temporärt till lagen nya 9 a–58 c–58 h och 59 a–59 c och 79 a § som följer:

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) *isolering* att en person som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat vårdas eller att personens hälsotillstånd följs åtskild från andra så att smittspridning förhindras,

9 a §

Utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten under covid-19-epidemin

~~Om det under covid-19-epidemin är uppenbart att spridning av sjukdomen covid-19 försämrar eller med fog kan antas försämrat social- och hälsovårdssystemets funktionsduglighet på ett sätt som väsentligt äventyrar tillgången till tjänster och de åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga för att trygga tillgången till dessa tjänster, kan regionförvaltningsverket inom sitt verksamhetsområde ålägga en kommun eller samkommun eller en privat serviceproducent som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990), lagen om privat socialservice (922/2011) eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland och som med stöd av avtal producerar social- och hälsovårdstjänster för en kommun eller samkommun att~~

~~1) utöka antalet vårdplatser vid verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården eller vårda andra patienter än de som normalt vårdas vid verksamhetsenheten inom hälso- och sjukvården,~~

~~2) utöka antalet klientplatser vid boendeserviceenheter och verksamhetsenheter eller verksamhetsenhet för institutionsvård inom socialvården eller tillhandahålla tjänster för andra klienter än de som normalt tillhandahålls tjänster vid enheten, eller~~

~~3) ålägga boendeserviceenheter och verksamhetsenheter för institutionsvård inom socialvården att i enlighet med beslutet delta i tillhandahållandet av hälso- och sjukvård för patienter.~~

~~Regionförvaltningsverket kan när de kriterier som anges i 1 mom. uppfylls dessutom inom sitt verksamhetsområde ålägga en kommun eller samkommunen att tillhandahålla social- och hälso-~~

Betänkande ShUB 1/2021 rd

~~vårdstjänster för sådana klienter och patienter som inte omfattas av kommunens eller samkommunens organiseringsansvar.~~

~~En förutsättning för att ett beslut som avses i 1 och 2 mom. ska kunna fattas är att åläggandet är nödvändigt för att trygga tillräckliga social- och hälsovårdstjänster.~~

~~Ett beslut som avses i 1 och 2 mom. kan fattas oberoende av vad samkommunen eller kommunen och en serviceproducent som avses i 1 mom. har kommit överens om gällande tjänsteproduktionen, vad samkommunerna har kommit överens om i ett avtal om ordnande enligt 43 § i hälso- och sjukvårdslagen eller vad kommunerna och samkommunerna sinsemellan har kommit överens om i ett annat avtal om ordnande eller produktion av social- och hälsovårdstjänster.~~

~~En serviceproducent som avses i 1 mom. får producera tjänster enligt ett beslut som avses i 1 mom. trots att tjänsten inte omfattas av serviceproducentens tillstånd enligt 4 § i lagen om privat hälso- och sjukvård, tillstånd enligt 8 § i lagen om privat socialservice eller anmälan enligt 11 § i den lagen eller anmälan, tillstånd eller motsvarande som anges i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland, om de kriterier som i de nämnda lagarna har fastställts för produktionen av tjänsten i övrigt uppfylls när tjänsten produceras.~~

~~Ett beslut som avses i 1 och 2 mom. får inte äventyra klienternas och patienternas rätt till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster eller klient- och patientsäkerheten. Beslutet får inte medföra oskäligen olägenheter för verksamheten hos den privata serviceproducent som beslutet gäller. Om en viss angiven verksamhetsenhet åläggs skyldigheter i beslutet och beslutet kan förutses ha en betydande inverkan på enhetens verksamhet, ska regionförvaltningsverket när det fattar beslutet särskilt beakta möjligheten för den aktör som beslutet gäller att ändra enhetens verksamhet, tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster för de klienter och patienter som redan finns vid verksamhetsenheten samt de social- eller hälsovårdstjänster som annars tillhandahålls vid enheten.~~

~~Ett beslut som avses i 1 och 2 mom. fattas av social- och hälsovårdsministeriet, om~~

~~1) det på riksnivå är nödvändigt att trygga tillgången till en viss social- eller hälsovårdstjänst, eller~~

~~2) det är nödvändigt att skyldigheten påförs kommuner eller samkommuner inom de olika regionförvaltningsverkens verksamhetsområden.~~

~~Social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom när de kriterier som anges i 1, 3 och 6 mom. uppfylls ålägga en statlig enhet som ordnar eller producerar social- och hälsovårdstjänster samt Studenternas hälsovårdsstiftelse att tillhandahålla tjänster på det sätt som anges i 1 mom. 1-3 punkten oberoende av vad som i lag föreskrivs om deras ansvar för att ordna och producera tjänster.~~

~~Beslutet får fattas för högst tre månader åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.~~

24 §

Rätt att få information för upptäckt och utredning av epidemier och för smittspårning

Institutet för hälsa och välfärd samt den läkare som i samkommunen för sjukvårdsdistriktet och kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de kommunala och de statliga hälsovårds-, hälsoskydds- och veterinärmyndigheterna och myndigheterna för livsmedelstillsyn, av de laboratorier som avses i 18 §, från verksamhetsenheter inom

Betänkande ShUB 1/2021 rd

den privata socialvården och hälso- och sjukvården och av självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården få de uppgifter som är nödvändiga för att upptäcka epidemier som avses i 23 §, utreda orsaken till dem och spåra smittan. Uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål och kostnadsfritt.

Institutet för hälsa och välfärd samt den läkare som i samkommunen för sjukvårdsdistriktet och kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar har trots sekretessbestämmelserna rätt att av leverantörer av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice (320/2017) och leverantörer av trafiktjänster som avses i 2 § 3 punkten i den lagen, av aktörer som anges i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland och av researrangörer, inkvarteringsrörelser och dem som äger, innehar eller använder ett luftfartyg eller annat fartyg få uppgifter som finns i deras besittning eller står till deras förfogande om personbeteckning, namn, födelsedatum och kön samt kontaktuppgifter för dem som varit passagerare, om det är nödvändigt för att förhindra att en epidemi sprids eller för att skydda passagerarnas hälsa. Uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål och kostnadsfritt.

Institutet för hälsa och välfärd samt de läkare som i samkommunen för sjukvårdsdistriktet och kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar har trots sekretessbestämmelserna rätt att till de myndigheter som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar, till de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna och myndigheterna för livsmedelstillsyn och till Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet lämna ut sådana upplysningar som erhållits i samband med utredning av en epidemi och som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som i denna lag föreskrivits för dessa myndigheter.

57 §

Beslut om frånvaro från arbete, småbarnspedagogik och läroanstalt

Om spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inte kan förhindras med hjälp av andra åtgärder, kan den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar fatta beslut om att den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat ska vara borta från sitt arbete, från småbarnspedagogik eller från sin läroanstalt under sammanlagt högst två månader utan avbrott. Beslutet om att en person ska vara borta från sitt arbete, småbarnspedagogik eller läroanstalten ska upphävas genast när personen inte längre är smittfarlig.

Den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan fatta beslut om en förlängning av den i 1 mom. föreskrivna frånvarotiden med högst sex månader i sänder, om kriterierna fortfarande uppfylls.

58c §

Åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

En i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över sådana utrymmen inomhus som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse eller sådana med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till kunder eller deltagare och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhets-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

arrangören ansvarar vid en viss tidpunkt ~~som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse~~ ska, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, i sin verksamhet se till att

- 1) kunderna och deltagarna har möjlighet att rengöra händerna,
- 2) kunderna och deltagarna ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta, och
- 3) rengöringen av utrymmen och ytor effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga.

En i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över utrymmen som avses i denna paragraf ska dessutom ordna kundernas och deltagarnas vistelse så att personerna fördelas så gles som möjligt med beaktande av verksamhetens särdrag och placera eventuella kundplatser tillräckligt långt från varandra.

De skyldigheter som anges ovan i denna paragraf gäller följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte sådana utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland,
- 2) enskilda näringsidkare,
- 3) kommuner och samkommuner,
- 4) religionssamfund,
- 5) offentligrättsliga inrättningar.

Skyldigheterna enligt denna paragraf gäller dock inte verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Skyldigheterna enligt denna paragraf får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av den behöriga myndigheten eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Aktörer som disponerar över stationer, terminaler och andra motsvarande utrymmen inomhus eller avgränsade utrymmen utomhus där passagerare stiger på eller av ett trafikmedel ska tillsammans med leverantörer av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice och leverantörer av trafiktjänster som avses i 2 § 3 punkten i den lagen samt de tjänsteleverantörer som avses i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland se till att det för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 vidtas arrangemang för styrningen av passagerarna när de stiger av och på ett trafikmedel. Skyldigheterna enligt denna paragraf tillämpas inte på användningen av de utrymmen som är avsedda för resande i trafikmedel avsedda för persontrafik. Bestämmelser om åtgärder i persontrafik för förhindrande av spridning av sjukdomen covid-19 finns i 58 e §.

Närmare bestämmelser om ordnande av möjlighet att rengöra händerna, om instruktioner till kunder och deltagare samt om rengöring av utrymmen och ytor får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet får det också utfärdas närmare bestämmelser för dem som disponerar över stationer, terminaler och andra därmed jämförbara utrymmen och för i 58 e § avsedda tjänsteproducenter inom trafiken om deras detaljerade skyldigheter enligt 1 och 2 mom. i denna paragraf i fråga om stationer för trafik, terminaler och andra motsvarande utrymmen inomhus samt den i 7 mom. angivna styrningen av passagerare.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

58 d§

Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls **är** nödvändigt, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som nämns i **5** mom., enligt vilket användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska ordnas så att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika i 4 mom. avsedd närkontakt med varandra. Av beslutet ska det framgå att aktören kan fullgöra sin skyldighet genom begränsningar av antalet kunder, genom arrangemang som gäller antalet kundplatser eller utrymmena eller på något annat sätt som beaktar särdragen i verksamheten. I beslutet ska det dessutom redogöras för vad som avses med utrymmen som är öppna för allmänheten och utrymmen avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse samt närkontakt. Regionförvaltningsverket kan fatta motsvarande beslut inom sitt område, om åtgärder är nödvändiga inom flera kommuners område. **Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.**

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas, om

- 1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna **för vilka information finns att tillgå** är minst 25 per 100 000 invånare, och
- 2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

I 1 mom. avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse är

- 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare,
- 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för **syften som riktar sig till ~~samtidig vistelse av~~ fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt.**

Med närkontakt avses att människor

- 1) vistas ansikte mot ansikte eller i samma utrymme på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter, eller
- 2) har fysisk kontakt med varandra.

Ett beslut som avses i 1 mom. förpliktar följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland,
- 2) enskilda näringsidkare,
- 3) kommuner och samkommuner,
- 4) religionssamfund,
- 5) offentligrättsliga inrättningar.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Ett beslut som avses i 1 mom. tillämpas dock inte på läroanstaltens verksamhet, småbarns-pedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.

58 e §

Åtgärder som gäller persontrafik och som syftar till att förhindra spridning av covid-19-epidemin

En leverantör av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland och den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska, om denne har ett verksamhetsställe i Finland eller annars står under finsk jurisdiktion eller trafikerar en tjänst med avgångs- eller ankomstplats i Finland eller som går via Finland, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin i sin verksamhet se till att

1) utrymmen och ytor som är avsedda att användas av trafikmedlets passagerare rengörs regelbundet och rengöringen effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga så att en tillräcklig hygiennivå uppnås och bibehålls samt att andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta iakttas, och

2) passagerarna erbjuds möjlighet att bibehålla en tillräcklig hygiennivå i trafikmedlet samt ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna, om användning av ansiktsskydd och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta i trafikmedlet.

Närmare bestämmelser om detaljerna i fråga om de skyldigheter som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 f §

Temporär begränsning av antalet passagerare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 e § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det är nödvändigt för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, kan Transport- och kommunikationsverket fatta ett beslut genom vilket det största tillåtna antal passagerare som en i 58 e § 1 mom. avsedd leverantör av transporttjänster eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören får tar ombord på ett trafikmedel begränsas.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas, om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst 25 per 100 000 invånare, och

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt ska utan dröjsmål meddela Transport- och kommunikationsverket om att en situation som avses i 2 mom. 2 punkten föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer inom området.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Transport- och kommunikationsverket får fatta beslut om skyldighet att begränsa antalet passagerare till högst hälften av det största antal passagerare som får tas ombord på trafikmedlet. Beslutet får gälla endast trafikmedel som används för samtidig transport av fler än 10 personer.

Transport- och kommunikationsverket ska när det fattar beslutet och avväger begränsningen av antalet passagerare ta hänsyn till

1) incidensen av smittfall inom de områden där trafiken huvudsakligen bedrivs och där passagerare kan tas ombord,

2) möjligheterna att undvika närkontakter mellan passagerarna med beaktande av resans längd, trafikmedlets konstruktion, möjligheten att placera passagerare i olika avdelningar, antalet sitt- och ståplatser samt andra omständigheter som påverkar passagerarnas placering i trafikmedlet, och

3) åtgärder som leverantörerna av transporttjänster eller de som bedriver trafik på uppdrag av leverantörerna har vidtagit enligt 58 e § för att begränsa närkontakterna mellan passagerare, säkerställandet av tillgången till den information enligt 24 § som behövs för att spåra eventuella exponerade personer på basis av en personlig platsreservering, användning av ansiktsskydd och andra regionala metoder för att förhindra spridning av sjukdom.

Ett beslut som har meddelats med stöd av denna paragraf får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

En leverantör av transporttjänster som avses i 58 e § eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska genom arrangemang som är lätta att observera och övervaka säkerställa att antalet passagerare begränsas i enlighet med vad som anges i beslutet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om kriterierna för beslutets giltighet inte längre uppfylls.

58 g §

Temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare i syfte att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 d § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte kan anses vara tillräckliga på grund av en särskild spridningsrisk i anslutning till verksamheten och om det när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls är nödvändigt för att förhindra en okontrollerad spridning av covid-19-epidemin, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som utövar i 4 mom. avsedd verksamhet och disponerar över utrymmen, enligt vilket alla utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalar enligt 58 d § 3 mom. som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska stängas för kunder och deltagare. Utöver det som föreskrivs i 44 § i förvaltningslagen ska det i beslutet anges vad som avses med verksamhet som utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19 och med utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse. Regionförvaltningsverket kan fatta motsvarande beslut inom sitt område, om åtgärder är nödvändiga inom flera kommuners område. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas endast om

Betänkande ShUB 1/2021 rd

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst per 100 000 invånare 50,

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området, och

3) antalet smittfall inom sjukvårdsdistriktets område enligt en sakkunnigbedömning bedöms leda till att behovet av sjukhusvård och intensivvård ökar i betydande grad, till att social- och hälsovårdspersonalens tillräcklighet eller omsorgen om klienter eller vården av patienter väsentligt äventyras eller till någon annan motsvarande överbelastning av social- och hälsovårdssystemet.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt ska utan dröjsmål meddela kommunerna och regionförvaltningsverket inom sitt område om att en situation som avses i 2 mom. föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer.

Ett beslut som avses i 1 mom. förpliktar i 58 d § 3 mom. avsedda aktörer som disponerar över utrymmen när de utövar idrotts- eller sportverksamhet som avses nedan i 1 punkten eller nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses nedan i 2–6 punkten i följande utrymmen:

1) utrymmen inomhus som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott,

2) allmänna bastur och simhallars, friluftsbads och badinrättningars bassängområden samt omklädningsrum som finns i omedelbar anslutning till dem,

3) dansställen och utrymmen som används för körsång, amatörteater och annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,

4) nöjes- och temparker, tivolin samt djurparker och utrymmen inomhus,

5) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,

6) allmänna utrymmen i köpcentra, med undantag för affärslokaler i detaljhandeln och lokaler som används för tillhandahållande av tjänster samt passager till dessa lokaler.

När ett beslut som avses i 1 mom. fattas ska hänsyn tas till känd sakkunskap om huruvida kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, samt till om det i verksamheten eller i de utrymmen som används för den finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

Ett beslut som avses i 1 mom. gäller inte professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst två veckor åt gången. Det ska noga följas upp att beslutet är aktuellt och beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.

Närmare bestämmelser om den verksamhet och de utrymmen som avses i 4 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 h §

Plan för åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket har fattat ett beslut som avses i 58 d § 1 mom., ska den aktör som ansvarar

Betänkande ShUB 1/2021 rd

för den verksamhet som sker i utrymmen avsedda för kunder eller deltagare utarbeta en skriftlig plan för hur aktören fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställts i beslutet.

En i 58 c § 6 mom. avsedd aktör som disponerar över utrymmen och leverantör av transport- eller trafiktjänster ska i samarbete utarbeta en skriftlig plan för hur de fullgör de skyldigheter som avses i det momentet. Tjänsteleverantören ska foga planen till den plan som leverantören utarbetar med stöd av 18, 18 a, 58, 66 eller 129 § i lagen om transportservice eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland.

Den plan som avses i denna paragraf ska på begäran visas för kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket. **Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska i utrymmet hållas framlagd för kunderna och dem som deltar i verksamheten.**

Närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av den plan som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

59 a §

Tillsyn

Regionförvaltningsverket och kommunen övervakar inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 mom., 58 d och 58 g § samt 58 h § 1 mom. samt iakttagandet av beslut som gäller dessa. ~~Regionförvaltningsverket övervakar inom sitt verksamhetsområde att beslut som fattats med stöd av 9 a § iakttas.~~

Transport- och kommunikationsverket och kommunen övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som anges i 58 c § 6 mom., 58 e och 58 f § samt 5 h § 2 mom. samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

Kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta när de övervakar att denna lag följs.

Polisen övervakar att de beslut ~~om offentliga tillställningar och allmänna sammankomster~~ som meddelats med stöd av 58 **och 58 d §** och de skyldigheter som fastställs i 58 c § 2 mom. iakttas i fråga om **förbud mot offentliga tillställningar och allmänna sammankomster** och i fråga om skyldigheter och begränsningar som gäller publikens storlek och antalet personer samt upprätthållande av avstånd.

59 b §

Inspektioner

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket får inspektera den verksamhet enligt denna lag som utövas av en aktör som de övervakar med stöd av 59 a § samt de utrymmen som används i verksamheten.

En inspektör ska ges tillträde till de utrymmen på verksamhetsstället som skyldigheterna eller begränsningarna gäller. Vid inspektionen ska trots sekretessbestämmelserna alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. På inspektörens begäran ska dessutom trots sekretessbestämmelserna kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen överlämnas till inspektören utan avgift. Inspektören har rätt att fotografera under inspektionen. Inspektioner får inte förrättas i utrymmen som används för boende av permanent na-

Betänkande ShUB 1/2021 rd

tur. Vid inspektioner ska 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. får Transport- och kommunikationsverket vid en inspektion ta hjälp av utomstående experter på det sätt som anges i 196 § 4 och 5 mom. i lagen om transportservice.

De kommunala myndigheter som är behöriga med stöd av 7 § i hälsoskyddslagen och 32 § i livsmedelslagen får i samband med de inspektioner de gör med stöd av de lagarna kontrollera att i denna lag avsedda skyldigheter fullgörs och begränsningar iakttas samt att beslut om dessa iakttas. Bestämmelser om dessa myndigheters rätt att meddela förelägganden och använda tvångsmedel finns i ~~59 c och~~ 59 d § 1 och 2 mom.

De myndigheter som avses i 4 mom. och en myndighet som avses i 59 d § 1 mom. får förrätta en inspektion också på begäran av regionförvaltningsverket eller Transport- och kommunikationsverket.

59 c §

Förelägganden och tvångsmedel

Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna enligt 58 c § 1 mom., kan regionförvaltningsverket och kommunen meddela ett föreläggande om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna enligt 58 c § 6 mom. eller 58 e §, kan föreläggandet om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas meddelas av kommunen och Transport- och kommunikationsverket.

~~Regionförvaltningsverket kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 9 a §.~~ Regionförvaltningsverket och kommunen kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g §. Detsamma gäller Transport- och kommunikationsverket och kommunen i fråga om iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58 f §. Regionförvaltningsverket och kommunen kan dessutom när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 1 mom. och Transport- och kommunikationsverket när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 2 mom. meddela ett föreläggande om att de brister eller missförhållanden som observerats i fullgörandet ska avhjälpas.

När ett föreläggande som avses i 1 och 2 mom. meddelas ska det sättas ut en tidsfrist inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Tidsfristen ska vara skälig med hänsyn till bristens eller missförhållandets karaktär samt arten av den verksamhet föreläggandet gäller.

Om de brister eller missförhållanden som avses i 1 mom. inte har avhjälpits inom utsatt tid och om skyldigheterna har åsidosatts väsentligt, kan kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket bestämma att verksamheten i fråga omedelbart ska avbrytas och att utrymmet i fråga ska hållas stängt för kunder eller andra deltagare i den övervakade verksamheten högst en månad, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Om brister eller missförhållanden som avses i 2 mom. i fråga om åtgärder som bestämts med stöd av 58 d eller 58 f § inte har avhjälpits inom utsatt tid och skyldigheterna har åsidosatts väsentligt, kan den myndighet som fattat beslutet meddela ett motsvarande föreläggande, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Ett föreläggande som avses i detta moment får inte gälla utrymmen som används för religionsutövning.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket kan förena ett beslut som meddelats med stöd av 1—4 mom. med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

Om kommunen, regionförvaltningsverket eller Transport- och kommunikationsverket i samband med en inspektion eller i övrigt får kännedom om att en skyldighet eller begränsning som en annan myndighet har bestämt med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § åsidosatts i betydande grad, ska kommunen eller verket trots sekretessbestämmelserna underrätta den myndighet som bestämt om skyldigheten eller begränsningen om saken. Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska trots sekretessbestämmelserna underrätta kommunen, om centret eller verket i samband med en inspektion som det förrättar med stöd av en annan lag eller i övrigt får kännedom om att skyldigheterna eller begränsningarna enligt 58 c § i betydande grad åsidosätts i samband med verksamhet som centret eller verket övervakar samt underrätta den kommun eller det regionförvaltningsverk som fattat beslutet att en skyldighet eller begränsning som bestämts med stöd av 58 eller 58 d § har åsidosatts i betydande grad.

Om ett beslut om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster som har fattats med stöd av 58 § inte iakttas, har polisen rätt att förhindra, avbryta eller avsluta en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst. En polisman har också rätt att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om en offentlig tillställning eller allmän sammankomst strider mot ett beslut som fattats med stöd av den paragrafen. Om folksamlingen inte lyder en befallning att skingra sig eller att flytta på sig har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredsas. Polisen ska om möjligt avgränsa sina åtgärder till att gälla endast dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig.

Bestämmelser om en polismanns rätt att skingra en folksamling, om en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst som avses i 8 mom. äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör ett hinder för trafiken, finns i 2 kap. 9 § i polislagen (872/2011).

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket har rätt att få handräckning av polisen för förrättande av en inspektion som avses i 59 b §, för avbrytande av en verksamhet som avses i 59 c § 4 mom. och för stängning av ett utrymme som avses i 58 g §.

59 d §

Behörig kommunal myndighet

Det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar svarar för kommunens tillsyn enligt 59 a § och utövar befogenheter enligt 59 b och 59 c §, om inte kommunen med stöd av kommunallagen (410/2015) beslutar något annat.

Kommunfullmäktige kan ge en myndighet som avses i 1 mom. rätt att överföra behörigheten enligt 59 c § 1 och 2 mom. vidare till den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar i kommunen, till någon annan tjänsteinnehavare i kommunen, **till ett kommunalt organ** eller till en sektion i ett kommunalt organ. En kommun kan också avtala med en annan kommun eller en samkommun om att en sådan befogenhet anförtros en tjänsteinnehavare i den kommunen eller samkommunen. En samkommun kan ingå ett sådant avtal som avses ovan med en annan samkommun, om medlemskommunerna i samkommunen har gett sitt samtycke till det.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

De kommunala myndigheter som med stöd av 59 a–59 d § deltar i tillsynen får trots sekretessbestämmelserna lämna de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen till de andra myndigheter som deltar i kommunens tillsyn enligt denna lag samt till de myndigheter i andra kommuner och samkommuner som deltar i tillsynen enligt denna lag.

59 e § (Ny)

Rätt att få information

Regionförvaltningsverket, de kommunala myndigheter som med stöd av denna lag deltar i tillsynen enligt denna lag och Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen enligt 59 a—59 d § av den som är föremål för en skyldighet enligt 58 c eller 58 e § samt av den som med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § är föremål för ett beslut. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

63 § (Ny)

Isolering

Den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan besluta att den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig smittsam sjukdom eller i en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom ska hållas isolerad ~~på en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården~~ i högst två månader, om risken för att sjukdomen ska spridas är uppenbar och sjukdoms-spridning inte kan förhindras med hjälp av andra åtgärder. Den läkare som meddelat beslutet ska ge den som ska isoleras och den personal som ska vårda honom eller henne nödvändiga anvisningar för hur smittspridning kan förebyggas.

68 §

Omständigheterna under tiden i karantän och isolering

Karantän och isolering ska i första hand genomföras i samförstånd med personen i fråga i personens bostad, i en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården, i en verksamhetsenhet inom socialvården som tillhandahåller boendeservice dygnet runt, i ett familjehem, i en förläggning för asylsökande eller på någon annan plats som den som fattat beslutet om karantän eller isolering har godkänt och anvisat och där den vård som en insjuknad behöver kan säkerställas. Om beslutet om karantän eller isolering fattas oberoende av personens vilja, ska karantänen eller isoleringen genomföras i en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården, i en verksamhetsenhet inom socialvården som tillhandahåller boendeservice dygnet runt, i ett familjehem eller i en förläggning för asylsökande. Kommunen ska vid behov ordna en lämplig **karantäns- eller isoleringsplats** för den som ska hållas i karantän **eller isolering** och även svara för hans eller hennes mathållning.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Kommuner och samkommuner för sjukvårdsdistrikt ska se till att de förfogar över tillräckligt många lokaler som lämpar sig för karantän och isolering samt behövlig skyddsutrustning.

69 § (Ny)

Begränsning av kontakter under tiden i karantän och isolering

Patientens rätt att träffa personer utanför **karantäns- eller isoleringsplatsen** kan begränsas, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom.

79 a §

Ersättning av kostnader till följd av beslut enligt 9 a §

~~Bestämmelser om ersättning av vårdkostnader i de situationer som anges i 9 a § 2 mom. finns i 58 § i hälso- och sjukvårdslagen. Principerna i den paragrafen tillämpas också om en klient med stöd av ett beslut enligt 9 a § får socialvårdstjänster vid en sådan verksamhetsenhet inom socialvården för vilken en kommun eller samkommun är huvudman och klienten inte är invånare i den kommun som är huvudman för verksamhetsenheten eller i en kommun som är medlemskommun i samkommunen för sjukvårdsdistriktet.~~

~~Den aktör som har organiseringsansvaret ska ersätta en privat serviceproducent för extra kostnader och andra ekonomiska förluster som direkt orsakas av ett beslut enligt 9 a §.~~

~~På statlig ersättning till kommuner och samkommuner för sådana betydande kostnader som de orsakas av beslut enligt 9 a § och av ersättningar som de med anledning av beslut enligt 9 a § betalar till privata serviceproducenter tillämpas 38 § 2 mom. i hälso- och sjukvårdslagen.~~

89 §

Handräckning

Om Institutet för hälsa och välfärd, regionförvaltningsverket, det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar, den läkare som i kommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar eller den läkare som i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar konstaterar att spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom inte kan förhindras på något annat sätt ska polisen, räddningsmyndigheten, Försvarmakten, Gränsbevakningsväsendet eller Tullen på begäran av någon av dem lämna handräckning. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av den myndighet som lämnar handräckning.

Betänkande ShUB 1/2021 rd

91 §

Verkställighet av beslut

Beslut enligt ~~9 a~~, 16, 57, 58, 58 b, 58 d, 58 f, 58 g, 59, 60—67 och 69–71 § får verkställas genast även om de överklagas.

92 §

Skyndsam behandling

De ärenden enligt denna lag som gäller överklagande av beslut om frånvaro från förvärvsarbete, en läroanstalt eller småbarnspedagogik, vård och läkemedelsbehandling som ges oberoende av personens vilja, begränsning av kontakter, isolering och karantän samt isolering eller karantän i utrymmen som kan låsas från utsidan ska behandlas skyndsamt.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i ~~9 a~~, 58 c—58 h och 59 a—59 e och ~~79 a~~ § samt 91 § 1 mom. gäller till och med den 30 juni 2021.

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet snabbt bereder bestämmelser om att ekonomiska förluster till följd av stängning av kundlokaler enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar ersätts näringsidkarna genom ett allmänt kostnadsstöd eller som en särskild ersättning, om man har varit tvungen att förlänga en stängning som pågått i 14 dygn.*
2. *Riksdagen förutsätter att statsrådet snabbt bereder kompletterande bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar med stöd av vilka spridningen av en epidemi av en allmänfarlig smittsam sjukdom kan bekämpas i fråga om personer som kommer till Finland och hälsosäkert resande möjliggörs.*

Betänkande ShUB 1/2021 rd

Helsingfors 4.2.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent (delvis)
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Juhana Vartiainen saml (delvis)
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Terhi Koulumies saml
ersättare Mirka Soinikoski gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo
utskottsråd Harri Sintonen.

Betänkande ShUB 1/2021 rd Reservation /saf

Reservation

Motivering

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att ändringarna i lagen om smittsamma sjukdomar är nödvändiga och till största delen lyckade. Det valda tillvägagångssättet i fråga om kollektivtrafiken har dock inte till alla delar lyckats. Det kan leda till att man beslutar att tillämpa begränsningar som är strängare för passagerarna och också medför större ekonomiska förluster för transportörerna, eftersom det inte föreskrivs någon skyldighet att använda ansiktsskydd, utan endast ges anvisningar.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att anvisningarna om användning av ansiktsskydd bör kunna göras förpliktande i kollektivtrafiken till den del resenären inte har medicinskt tvingande skäl som gör att han eller hon inte kan använda andningsskydd. En mer omfattande användning av ansiktsskydd minskar risken för smitta i kollektivtrafiken. 58 e § ska ändras så att den innehåller en möjlighet att låta bli att ta ombord eller möjlighet att avlägsna en passagerare som inte följer de anvisningar som getts i enlighet med paragrafen.

Sannfinländarnas utskottsgrupp påpekar också att bestämmelserna om begränsning av passagerarantalet i 58f § är problematiska inom lokaltrafiken. Passagerarna är inte skyldiga att visa upp biljetten för föraren när det stiger på lokaltåg, tunnelbanetåg, spårvagnar eller ens alla bussar, så föraren har inga praktiska möjligheter att följa antalet passagerare på varje hållplats. Begränsningen kan motiveras i fjärtrafiken, där resenärerna tillbringar längre tid i samma utrymme, men den lämpar sig dåligt för lokaltrafiken. I värsta fall kan en dåligt genomförd begränsning leda till att turer inom lokaltrafiken måste ställas in helt och hållet och att de arbetstagare och studerande som använder kollektivtrafiken inte kommer till sina arbets- eller studieplatser. Det skulle ha betydande negativa konsekvenser för samhällets funktion.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser dessutom att på motsvarande sätt som när kundutrymmena stängs ska transportbolagen ersättas för de ekonomiska förluster som orsakas av myndighetsbestämmelserna om begränsning av antalet passagerare, och utskottets första förslag till uttalande bör ändras i enlighet med detta.

Dessutom är 57 § 2 mom., där det föreskrivs om beslut om förlängning av frånvaro från arbete, småbarnspedagogik eller en läroanstalt, i fråga om tidsfristen inte konsekvent i förhållande till det ursprungliga beslutet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 57, 58 e och 58 f § med ändringar. (Reservationens ändringsförslag) och

Betänkande ShUB 1/2021 rd
Reservation /saf

att riksdagen godkänner förslaget till uttalande 1 med ändringar (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag

57 §

Beslut om frånvaro från arbete, småbarnspedagogik och läroanstalt

Om spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inte kan förhindras med hjälp av andra åtgärder, kan den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar fatta beslut om att den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat ska vara borta från sitt arbete, från småbarnspedagogik eller från sin läroanstalt under sammanlagt högst två månader utan avbrott. Beslutet om att en person ska vara borta från sitt arbete, småbarnspedagogik eller läroanstalten ska upphävas genast när personen inte längre är smittfarlig.

Den läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller i samkommunen för sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan fatta beslut om en förlängning av den i 1 mom. föreskrivna frånvarotiden med högst två månader i sänder, om kriterierna fortfarande uppfylls.

58 e §

Åtgärder som gäller persontrafik och som syftar till att förhindra spridning av covid-19-epidemin

En leverantör av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland och den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska, om denne har ett verksamhetsställe i Finland eller annars står under finsk jurisdiktion eller trafikerar en tjänst med avgångs- eller ankomstplats i Finland eller som går via Finland, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin i sin verksamhet se till att

1) utrymmen och ytor som är avsedda att användas av trafikmedlets passagerare rengörs regelbundet och rengöringen effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga så att en tillräcklig hygiennivå uppnås och bibehålls samt att andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta iakttas, och

2) passagerarna erbjuds möjlighet att bibehålla en tillräcklig hygiennivå i trafikmedlet samt ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna, om användning av ansiktsskydd och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta i trafikmedlet.

Om en passagerare inte följer givna instruktioner får en leverantör av transporttjänster eller den som bedriver trafiken vägra att ta honom eller henne för transport eller avlägsna honom eller henne från trafikmedlet.

Närmare bestämmelser om detaljerna i fråga om de skyldigheter som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 1/2021 rd
Reservation /saf

58 f §

Temporär begränsning av antalet passagerare för att förhindra spridning av covid-19-epidemi

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 e § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det kan anses vara nödvändigt för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, kan Transport- och kommunikationsverket fatta ett beslut genom vilket det största tillåtna antal passagerare som en i 58 e § 1 mom. avsedd leverantör av transporttjänster eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören får ta ombord på ett trafikmedel begränsas.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas, om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna är minst 25 per 100 000 invånare, och

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt ska utan dröjsmål meddela Transport- och kommunikationsverket om att en situation som avses i 2 mom. 2 punkten föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer inom området.

Transport- och kommunikationsverket får fatta beslut om skyldighet att begränsa antalet passagerare till högst hälften av det största antal passagerare som får tas ombord på trafikmedlet. Beslutet får gälla endast trafikmedel som används för samtidig transport av fler än 10 personer. **Beslutet tillämpas inte på bussar, tåg, spårvagnar eller metrotåg i lokaltrafik.**

Transport- och kommunikationsverket ska när det fattar beslutet och avväger begränsningen av antalet passagerare ta hänsyn till

1) incidensen av smittfall inom de områden där trafiken huvudsakligen bedrivs och där passagerare kan tas ombord,

2) möjligheterna att undvika närkontakter mellan passagerarna med beaktande av resans längd, trafikmedlets konstruktion, möjligheten att placera passagerare i olika avdelningar, antalet sitt- och ståplatser samt andra omständigheter som påverkar passagerarnas placering i trafikmedlet, och

3) åtgärder som leverantörerna av transporttjänster eller de som bedriver trafik på uppdrag av leverantörerna har vidtagit enligt 58 e § för att begränsa närkontakterna mellan passagerare, säkerställandet av tillgången till den information enligt 24 § som behövs för att spåra eventuella exponerade personer på basis av en personlig platsreservering, användning av ansiktsskydd och andra regionala metoder för att förhindra spridning av sjukdom.

Ett beslut som har meddelats med stöd av denna paragraf får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller hindra en tjänsteman från att sköta sina tjänsteåligganden.

En leverantör av transporttjänster som avses i 58 e § eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska genom arrangemang som är lätta att observera och övervaka säkerställa att antalet passagerare begränsas i enlighet med vad som anges i beslutet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om kriterierna för beslutets giltighet inte längre uppfylls.

Betänkande ShUB 1/2021 rd
Reservation /saf

Reservationens förslag till uttalande

*1. Riksdagen förutsätter att statsrådet snabbt bereder bestämmelser om att ekonomiska förluster till följd av stängning av kundlokaler enligt 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar **och begränsning av antalet passagerare i 58 f § i samma lag** ersätts näringsidkarna genom ett allmänt kostnadsstöd eller som en särskild ersättning **om ett allmänt kostnadsstöd inte är ändamålsenligt eller om man har varit tvungen att förlänga en stängning som pågått i 14 dygn.***

Helsingfors 4.2.2021

Minna Reijonen saf
Kaisa Juuso saf